

Budapesti Gazdasági Főiskola
KÜLKERESKEDELMI FŐISKOLAI KAR

NEMZETKÖZI KOMMUNIKÁCIÓ SZAK

Nappali tagozat
Médiamenedzsment szakirány

**AZ ESZTERGOMI LOKÁLS MÉDIA ÉS KULTÚRA
JELENLEGI HELYZETE**
Szakdolgozat

Budapest, 2007

Belső konzulens: dr. Nyárády Gáborné

Készítette: Páldi Zoltán

Külső konzulens: Pálovics Klára

TARTALOMJEGYZÉK

I. Bevezetés	5
1.1 Miért született ez a dolgozat?	5
1.2 A dolgozat felépítése	6
II. Esztergom és helyzete	8
2.1 A város történelmi háttere	8
2.2 A város földrajzi elhelyezkedése	11
2.3 Esztergom-kertváros	11
2.4 A város gazdasági helyzete	12
2.5 A város lakói	13
III. Az esztergomi kulturális élet	15
3.1 Esztergom lakói és a kultúra	15
3.1.1. A város lakóinak közösségi aktivitása	15
3.1.2. A város lakóinak véleménye a kulturális fejlesztési tervekről	17
3.1.3. A rendezvények ismertsége, látogatottsága s hatásuk a város életére	19
3.2 Főbb kulturális intézmények Esztergomban	23
3.2.1 Az esztergomi Bajor Ágost Művelődési Ház és Kultúrmozgó	23
3.2.1.1 A Művelődési Ház története	23
3.2.1.2 Bajor Ágost, az intézmény névadója	23
3.2.1.3 A Művelődési Ház tevékenységének fő irányai	24
3.2.1.4 A Művelődési Ház célközönsége	25
3.2.1.5 Visszajelzések a Művelődési Ház működéséről	26
3.2.1.6 A Művelődési Ház bevételi forrásai	26
3.2.1.7 A Művelődési Ház kapcsolata a médiával	26
3.2.1.8 A Művelődési Ház jövője	27
3.2.2 Az Esztergom-kertvárosi Féja Géza Közösségi Ház	27

3.2.2.1 A Közösségi Ház története	27
3.2.2.2 Féja Géza, az intézmény névadója	28
3.2.2.3 A Közösségi Ház tevékenységének fő irányai	29
3.2.2.4 A Közösségi Ház célközönsége	30
3.2.2.5 A Közösségi Ház bevételi forrásai	30
3.2.2.6 A Közösségi Ház kapcsolata a médiával	30
3.2.3 Esztergom Nyári Fesztivál Kht.	31
3.2.3.1 Az Esztergom Nyári Fesztivál Kht.-ről	31
3.2.3.2 Az Esztergom Nyári Fesztivál Kht. fő tevékenysége és céljai	31
3.2.3.3 Az Esztergom Nyári Fesztivál Kht. bevételi forrásai	32
3.2.3.4 Az Esztergom Nyári Fesztivál Kht. kapcsolata a médiával	33
3.3 összegzés az esztergomi kulturális életről	33
IV. Az Esztergomi lokális média - nyomtatott Sajtó	35
4.1 Az esztergomi nyomtatott sajtó rövid története	35
4.2 A Hídlap	36
4.2.1 Az Ister-Granum Eurorégióról	36
4.2.2 A Hídlap története	37
4.2.3 A Hídlap célközönsége	38
4.2.4 A Hídlap terjesztése	38
4.2.5 A Hídlap bevételi forrásai	39
4.2.6 A Hídlap és a kultúra	39
4.3 Esztergom és Vidéke	40
4.3.1 Az EVID története	40
4.3.2 Az EVID terjesztése	40
4.3.3 Az EVID céljai és célközönsége	41
4.3.3 Az EVID bevételi forrásai	42
4.3.4 Az EVID felépítése, tematikája	42
4.3.5 Az EVID a kultúra és a lokális jelleg vonatkozásaiban	42
4.4 összegzés a nyomtatott sajtóról	43
V. Az esztergomi lokális elektronikus média	44
5.1 Rádió	44

5.1.1 A helyi rádiózás története - Rádió Esztergom -----	44
5.1.2 A helyi rádiózás története - Új Rádió Esztergom-----	45
5.1.3 A Kék Duna Rádió -----	46
5.1.3.1 A Kék Duna Rádió rövid története-----	46
5.1.3.2 A Kék Duna Rádió technikai újításai-----	47
5.1.3.3 A Kék Duna Rádió vételkörzete-----	47
5.1.3.4 A Kék Duna Rádió célközönsége -----	47
5.1.3.5 A Kék Duna Rádió felépítése-----	48
5.1.3.6 A Kék Duna Rádió bevételi forrásai -----	48
5.1.3.7 A Kék Duna Rádió műsorai a kultúra és a lokális jelleg tükrében-----	48
5.1.3.8 A Kék Duna Rádió hallgatottsága és konkurenciája-----	50
5.2 Televízió-----	52
5.2.1 ETV - Az Esztergom Televízió -----	52
5.2.1.1 Az ETV története-----	52
5.2.1.2 Az ETV vételkörzete-----	54
5.2.1.3 Az ETV célközönsége -----	54
5.2.1.4 Az ETV műsorkínálatának szerkezeti felépítése -----	54
5.2.1.5 Az ETV állandó műsorainak bemutatása-----	55
5.2.1.5 Az ETV bevételi forrásai -----	56
5.2.2 SKTV – A Strázsahegyi Kábeltelevízió -----	56
5.2.2.1 Az SKTV története-----	56
5.2.2.2 Az SKTV vételkörzete-----	57
5.2.2.3 Az SKTV felépítése és működése-----	57
5.2.2.4 Az SKTV bevételi forrásai-----	58
5.2.2.5 Az SKTV műsортérképe -----	58
5.2.2.5 Az SKTV célközönsége -----	59
5.2.2.6 Az SKTV a helyi kultúra vonatkozásában -----	59
5.3 összegzés az elektronikus médiumokról -----	59
<i>VI. összefoglalás -----</i>	<i>61</i>
<i>Irodalomjegyzék -----</i>	<i>63</i>

I. BEVEZETÉS

1.1 Miért született ez a dolgozat?

Számos kiváló szakember foglalkozik a médiumok vizsgálatával, némelyikük publikációit volt is alkalmam áttanulmányozni (és hasznosítani) e dolgozat készítése közben. Természetesen ők is különbséget tesznek az országos szintű és a regionális, lokális média közt, éles vonalat húzva a kettő közé.

Más szemléletmód szükségeltetik a milliós nézettségű / hallgatottságú / olvasottságú, milliárdos tőkés országos terjesztésű / sugárzású médiumok, s a gyakorta alig pár száz – ezres közönséggel „büszkélkedő” lokális társaik vizsgálatához. A lokális média ügyében érintettek szinte soha nem a megélhetés miatt dolgoznak e területen, sokkal inkább a helyi ügyek melletti elszántság vezérli őket. Kutatásaim során több olyan médiumot vizsgáltam, melynek dolgozói (sok esetben professzionális!) munkájukért – az erkölcsi elismerésen túl – semminemű fizetséget nem kapnak.

Miért éppen Esztergom? Évek óta Budapesten élek, tanulok és dolgozom, szülővárosomba, Esztergomba már csak néhanapján látogatok haza. Mégis, ha megkérdi valaki, hová valósi vagyok, szinte gondolkodás nélkül vágom rá: „Esztergom”! Azt hiszem, akármerre vet is a sors, ez már így marad.

Foglalkoztatott a kérdés: egy ilyen városban, mint Esztergom - mely lakosságát tekintve alig éri el a harmincezer főt, Budapest agglomerációjából már épp kilóg, gazdaságilag tán annyira nem is jelentős – vajon mekkora szerepe van a lokális médiának? Ezek a kis lapok, szerény költségvetésű televíziók fel tudják-e venni a versenyt az országos szintű, gyakorta nemzetközi tulajdonban lévő, megakölségvetéssel rendelkező médiumokkal? A lokalitás, a helyi kultúra és a helyi történések vajon mennyire domborodnak ki? Történik-e annyi minden egy ilyen kisvárosban, ami megtölti a helyi napilapokat, a televíziók műsorait, és egyáltalán, van-e ezekre a hírekre érdeklődés?

Kíváncsiságtól vezérelve kezdtem hát el munkámat, s nagyon hamar falakba ütköztem. Témába vágó szakirodalmat szinte sehol nem találtam, sőt, a legtöbb általam felkeresett helyen megkértek, ha elkészülök a dolgozattal, biztosítsak egy példányt, mert e témában – főleg rendszerezett – információk szinte sehol nem állnak

rendelkezésre. Szakirodalom híján tehát dolgozatom nagyrészt a lokális média képviselőivel készített interjúk, s néhány statisztikai kimutatás egyvelege.

A legfrissebb, esztergomi lokális médiát egészében vizsgáló és bemutató disszertáció mintegy hét éve született. Azóta rengeteg dolog történt a városban (és országos, illetve Európa-szinten is), mely egyaránt volt hatással a médiára s a kulturális identitásra. A szomszédos Szlovákiával egyetemben tagjai lettünk az Európai Uniónak, ez a tagság pedig gyökeresen más kultúra- és médiaszemléletet kívánt és teremtett meg.

A Második Világháborúban lerombolt Mária Valéria híd több mint fél évszázad eltelte után végre újjáépítettett, az Esztergomot Felvidékkel összekötő Duna-átkelő a kulturális és közigazgatási akadályok után végre a földrajzi akadályokat is ledöntötte a két ország közt. Megindulhatott a szabad munkaerő-áramlás, megerősödött a turizmus, s ami az általam vizsgált szempontok végett a leglényegesebb: a helyi médiumoknak (értendő ez alatt elsősorban a nyomtatott sajtó) új piacuk nyílt. Ennyi változás után úgy vélem, ideje volt már egy újabb vizsgálatnak.

E dolgozattal céloom tehát az esztergomi lokális média jelenlegi helyzetének alapos feltérképezése, a helyi kulturális identitással való kapcsolatának vizsgálata. Írása közben arra törekedtem, hogy minden érdeklődő számára érthető és használható legyen.

1.2 A dolgozat felépítése

A dolgozat elején vizsgálódásaim „tárgyát és helyszínét”: Esztergomot szeretném bemutatni kulturális, demográfiai és gazdasági szemszögből. Mivel a dolgozat kulturális témában (is) készül, külön szót ejtenék az esztergomi Bajor Ágost és az Esztergom-kertvárosi Féja Géza művelődési házakról, mint a „kultúra helyszíneiről”. Szót ejtenék továbbá a nemrég alakult Esztergom Nyári Fesztivál Kht.-ről is.

Dolgozatom harmadik, leglényegesebb fejezetében vizsgálom a környékbeli médiumokat, külön választva a nyomtatott sajtót az elektronikus médiától.

Az előbb keretein belül bemutatnám az egyik legrégebbi múltra visszatekintő lapot, az Esztergom és Vidékét, valamint az Ister-Granum Eurorégió hivatalos napilapjaként üzemelő Hídlapot.

Az elektronikus médiát két alcsoportra osztottam: televízió (Esztergom TV és Strázsahegyi Kábeltelevízió) és rádió (Kék Duna Esztergom, illetve a nemrégiben megszűnt Új Rádió Esztergom). Természetesen minden vizsgált médium esetében kitérek annak történetére, valamint a kulturális és a helyi érdekeltségű tartalmakra. Munkám során sok esetben mások által korábban elkészített kutatások anyagát használtam fel (szekunder kutatás), valamint számos alkalommal magam készítettem interjúkat a média és a kultúra területén dolgozó szakemberekkel.

II. ESZTERGOM ÉS HELYZETE

2.1 A város történelmi háttere

Esztergom Magyarország egyik legnagyobb történelmi múlttal rendelkező városa. Fényes királyi személyek, jeles események, gazdag paloták, templomok képét kegyetlen csaták öldöklése, tatár és török hordák garázdálkodása - pusztulás, majd újjáépítés váltakozó képei követik. A város történetében az egész ország történelme sűrűsödik.

A legújabb ásatások eredményeiből tudjuk, hogy a Várhegy és környéke a jégkor végétől (20000 év) folyamatosan lakott hely. Az első, nevről is ismert nép a Nyugat-Európából származó kelták népe i. e. 350 körül települt meg ezen a tájon. A Várhegyen lévő megerősített központjuk (oppidum) alatt terült el hatalmas kiterjedésű virágzó településük az időszámítás kezdetéig, amikor római légiók hódították meg a vidéket. Ettől kezdve Solva néven Pannonia provincia fontos határmenti települése lett. A római birodalom bukását követő népvándorlás korának itt megtelepedett népeiről hun, germán, majd avar és frank leletek tanúskodnak. A város belterületén a honfoglaló magyarok emlékei is előkerültek.

A honfoglalástól kialakuló település nagyobb jelentőségre akkor emelkedik, amikor a 960-as évektől kezdve Géza (a későbbi fejedelem) Esztergomot választja lakóhelyéül. Itt a Várhegyen, a római castrum területén kiépített palotájában születik 969-975 táján fia, Vajk, a későbbi I. (Szent) István király. Ugyancsak Géza építi az első templomot is a Várhegyen, Szent István vértanú tiszteletére. 973-ban fontos történelmi esemény kiindulópontja Esztergom. Ez év húsvétján Géza fejedelem követeket küld I. Ottó császárnak Quedlinburgban tartott nemzetközi béke-értekezletére. Békét ajánl a korábbi hadjáratok helyett és hittérítőket kér.

István király a régi fejedelmi lakhely helyett a hegy déli sziklájára új palotát, a hegy közepére pedig nagy bazilikát épít Szent Adalbert tiszteletére a magyar egyház feje, az esztergomi érsek számára.

A Várhegy alatt már ekkor jelentős iparos-kereskedő települések alakulnak ki. (Kutatóink feltételezik, hogy a város mai nevét is a fejedelem bolgár-török eredetű bőrpáncél-készítőinek Esztrogin nevű településéről kaphatta.)

1000-ben Istvánt itt koronázták királlyá. István király uralkodásától a XIII. század elejéig itt működik az ország egyetlen pénzverdéje. Ekkor épül ki az esztergomi vár, amely 1241-ig (a tatárjárásig) királyainak székhelye, de nemcsak a magyar állam, hanem az egyház, és egyúttal Esztergom vármegye központja is. Az esztergomi érsek az István király által alapított tíz püspökség feje, aki gyakran fontos állami funkciókat tölt be, és kizárólagos joga a királyok koronázása.

A XIII. század elején az ország politikai és gazdasági életének központja Esztergom. Erről tanúskodik a város első nagy pusztulását írásban megörökítő szemtanú, Rogerius mester nagyváradai kanonok is a tatárjárásról szóló "Siralmas Énekében": "...minthogy pedig Esztergom Magyarország valamennyi városánál mindnél különb volt - írja -, igen gondolkoznak (a tatárok), hogy a Dunán átkeljenek, s ott üssenek tábornak..." ami, miután a Duna befagyott, hamarosan meg is történt.

A tatárjárás során kegyetlen ostrom során pusztult el Árpád-kori fővárosunk. Bár a következő évekből fennmaradt oklevelek tanúsága szerint a lakosság egy része (akik a várba menekültek) megmaradt, s az újjáépítés, az új lakosok betelepítése is hamarosan megindult, a város mégis elveszítette országos vezető szerepét. IV. Béla a királyi palotát és a várat az érsekeknek adományozza, s székhelyét az ország végleges fővárosába, Budára helyezi át.

Az Árpád-ház kihalása utáni zűrzavaros időben újabb csapás éri Esztergomot: 1304-ben Vencel cseh király hadai elfoglalják és kirabolják a várat, mely az elkövetkező évtizedben többször is gazdát cserél. Károly Róbert, majd Nagy Lajos király pártfogolja a várost. 1327-ben a királyi városhoz csatolják a legnagyobb és legjelentősebb külvárost, a délkeleten fekvő Kovácsit, a különféle mesteremberek (kovácsok, ötvösök és pénzverők) három templommal is rendelkező városrészét.

A XIV-XV. században Esztergom érsekei révén gyakran országos események színtere, s a magyar kultúrának - Buda mellett - egyik legfontosabb fellegvára lesz. Udvarukban, amelynek gazdagsága a budai és visegrádi királyi udvarokéval vetekszik, gyakran fordulnak meg királyi vendégek és Európa-szerte ismert tudósok, művészek. Jelentős emlékek maradnak továbbá Bakócz Tamás érsek (-†1521) idejéből korunkra: ő építteti - olasz mesterekkel -1507-ben a magyarországi reneszánsz építészet legszebb és a középkori Esztergom egyetlen épületében megmaradt egyházi építményét, a Bakócz-kápolnát, saját sírhelyének.

A török hódítás, az 1526-os évszám a virágzó középkori Esztergom pusztulásának is kezdetét jelzi. A mohácsi csatában hősi halált hal az érsek is. 1526 és 1543 között, amikor két király is van Magyarországnak, hat alkalommal ostromolják Esztergomot - hol Ferdinánd, hol Szapolyai János seregei, hol pedig a török. 1530-ban végleg Ferdinánd kezére kerül a vár. A főkáptalant és az érsekséget Nagyszombatba, ill. Pozsonyba költözteti (ennek köszönhető, hogy a kincstár egy része, a levéltár és a könyvtár anyaga megmaradt), és a várba idegen zsoldosokat helyez.

1543-ban Szulejmán szultán hatalmas sereggel és nagyszámú ágyúval kezdi ostromolni az akkori viszonylatban erős várat. Nem egészen kétheti ostrom és a kezdeti hősi ellenállás után az idegen (spanyol, olasz, német) őrség árulással feladja a várat. Ekkor pusztulnak el véglegesen a külvárosok. A megrongálódott épületeket többé nem építik újjá. Anyagukat az erődítmények kijavítására és újak építésére használják fel.

A törökök főleg a várat építik, erősítik, de emellett jelentős új épületeket, dzsámikat, mecseteket, minareteket, kupolás fürdőket is emelnek. Ezeket és a még fennálló korábbi épületeket az 1683. évi, Esztergom felszabadítását eredményező ostrom tarolja le.

A kipusztított területre nagyarányú telepítéssel új lakosság került: magyar, szlovák és német telepesek érkeznek ide. Ekkor alakul ki a vidék újkori nemzetiségi képe. A környéken elpusztult 65 magyar falu helyén csupán 22, többségében nemzetiségi lakosságú település éled újjá. Az újjáépülő város 1725-ben visszacapja ugyan szabad királyi városi rangját - méretei, jelentősége azonban csak árnyéka a réginek.

Megerősödik a kézműipar: 1730 táján már 17 önálló céh működik Esztergomban. Fontos szerepet játszik a kereskedelem, a szőlészet és bortermelés is. A belváros és a Víziváros barokk városképe ekkor alakul ki. 1761-ben az érsekség visszacapja a várat, ahol két év múlva megkezdik a hatalmas, új egyházi központ kiépítésének munkáit: a Várhegy közepét, a Szent Adalbert és Szent István templomok és várfalak jelentős maradványaival együtt elhordják, hogy helyet nyerjenek az új székesegyház számára.

Bár a hatalmas építkezés és az érsekség visszatelepedése (1820) jelentős szerepet játszik a város életében, Esztergom fejlődése fokozatosan lelassul, s a Bazilika építésének befejezésével szinte teljesen leáll.

A XX. század elejére Esztergom már csak közigazgatási székhely mivolta, ill. kulturális és oktatási intézményei, jelentős épületei révén számít fontosabb helynek. Tovább rontja a város helyzetét, hogy 1920-tól a trianoni békeszerződés értelmében határvárossá válik, és elveszti eredeti vonzáskörének jelentősebb részét.

A második világháború után Esztergom a legjelentősebben károsodott magyar városok egyike. Az újjáépítés azonban lassan eltünteti a háború nyomait, s Esztergomnak idegenforgalmi jelentősége mellett két fő vonása erősödik meg: adottságai révén egyrészt a környék kulturális és művelődési centruma, (általános, közép- és főiskoláin évente több mint 8000 diák tanul) másrészt a 60-as évektől kibontakozó helyi ipari fejlődés eredményeként a magyar szerszámgép- és műszeripar fontos bázisa lett. (Esztergomi Helytörténeti Tankönyv, 2002)

2.2 A város földrajzi elhelyezkedése

Esztergom a Dunántúli-középhegység legészakibb tagjának, a Dunazug-hegységnek nyugati oldalán, a Dunakanyar bejáratánál, a Garam torkolatával szemben fekszik. A fővárostól mintegy 50 kilométerre északra, az agglomerációhoz közel kerül el, de hivatalosan már nem része annak. A várost hegyek övezik, illetve északról a Duna határolja, valamint Szlovákia (azon belül Sturovo város, régi magyar nevén Párkány). Határváros, turisztikai és egyházi központ jellege valamint kedvező földrajzi fekvése miatt (számos közkedvelt kirándulóhely van a közelben és itt található a Duna-Ipoly Nemzeti Park is) nagy számú turista látogatja a várost.

2.3 Esztergom-kertváros

A több mint 6500 lelket számláló Esztergom-kertváros közigazgatásilag Esztergom városához tartozik, nem különálló település tehát; részönkormányzat irányítja. Földrajzilag azonban mégis elkülönül az „anyavárostól”, geográfiai egységet inkább a szomszédos Dorog várossal képez. A földrajzi elszigeteltség miatt (Esztergomtól egy több kilométeres, jelenleg vitorlázó repülőtérenként használt mező választja el) Kertváros fejlettségben jóval elmarad Esztergomtól. A település lakossági összetétele is más: sokkal nagyobb, mintegy 30% az itt lakó nyugdíjasok aránya (KSH, 1998), valamint jelentős a szlovák, német és a roma kisebbség. A

legnagyobb számban jelenlévő cigány kisebbség máig megőrizte anyanyelvét s tradíciói nagy részét (pl. vajdaválasztás). 1995-ben megalakult a Kisebbségi Roma Önkormányzat, mely azóta segíti a hely cigányságot a társadalmi helyük és kulturális identitásuk megtalálásában. (Wagenhoffer, 2001) Esztergom-kertváros Esztergomtól nagyban eltérő lakossági összetétele természetesen más jellegű kulturális igényeket is támaszt, ezért Kertvárost a továbbiakban külön kezelem majd.

2.4 A város gazdasági helyzete

A rendszerváltás folyamata az esztergomi ipari vállalatokat súlyosan érintette, hiszen termelésük nagy része a volt Szovjetunióban és a KGST-országok piacain talált vevőkre. A csőd elkerülhetetlennek bizonyult, s a vállalatok felszámolásához és a megyében az egyik legmagasabb munkanélküliséghez vezetett.

Az új, nagyobb foglalkoztatást megvalósító ipari üzemek létesítéséhez, a szocializmus ideje alatt felhalmozódott elmaradás leküzdéséhez az önkormányzat igyekezett az infrastruktúrát fejleszteni. Ennek a folyamatnak a csatornahálózat bővítése, a térségi igényeket is kiszolgáló szennyvízcsatorna átadása, a korszerű szemétkézelés és szeméttárolás megoldása, a telefonhálózat jelentős bővülése, a gázhálózat kiépítése, az úgynevezett Suzuki út megépítése s az ipari park kijelölése voltak a legfontosabb állomásai. (Esztergom Helytörténeti Tankönyve, 2002)

A Suzuki út (Esztergomot Keszölcével, Dorog megkerülésével összekötő út) átadása után végre megindulhatott a nagyvállalatok idetelepülése. A 90-es évek óta az esztergomi ipari parkba egyre több multinacionális cég „költözik be” (pl. Suzuki, Eurasia Sped, Diammond Electric, Tyco, stb.), fellendítve ezzel a város gazdaságát s új munkahelyeket teremtve.

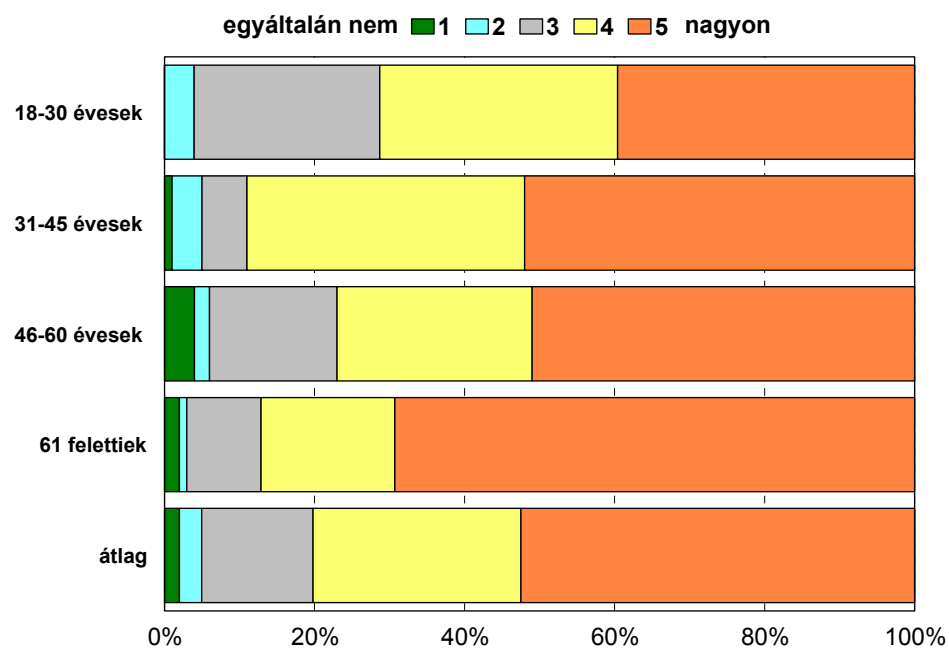
A térség központi szerepe akkor állt végképp vissza, mikor 2001. október 11-én átadásra került az Esztergomot Párkánnyal összekötő Mária Valéria híd. A város ipari és kereskedelmi helyzete tehát felemelkedőben van: a 2005-ös Komárom-Esztergom megyei Statisztikai Évkönyvben a megye összes településével összevetve kereskedelem, ipar és gazdaság tekintetben is Esztergom minden esetben az első négy település közt szerepelt. (Komárom-Esztergom megye Statisztikai Évkönyve, 2005)

2.5 A város lakói

Esztergom a 30448-as lakosságával Magyarország huszonegyedik legnagyobb települése. (KSH, 2005) Az alábbi táblázat azt mutatja be, az egyes korcsoportokba tartozó emberek mennyire szívesen élnek Esztergomban:

1.számú ábra

FORRÁS: KSH, 2003

Mennyire szeret Esztergomban élni?

A kimutatásból tehát látható, hogy a város lakói erősen kötődnek Esztergomhoz, túlnyomó többségük szeret itt élni. Többségük egyetértett azzal a kijelentéssel, hogy ha tehetné, akkor sem költözne el innen. Az elégedett városlakók hangsúlyozták a város szépségét, országos jelentőségű műemlékeit, egyedi hangulatát, illetve a várost körülvevő táj szépségét és a városban rejlő lehetőségeket.

Számos nevezetességre büszkék, amelyeket szívesen megmutatnának az ide látogatóknak. A város szeretetében közrejátszott az is, ha valaki itt született, itt élte le eddigi életét vagy annak egy jelentős részét. A személyes kötöttségben meghatározó az itteni munkalehetőség is.

A városlakóknak az a szűk köre, akik kevésbé szeretnek itt élni, azzal indokolták negatív véleményüket, hogy nem elégedettek a saját lakókörnyezetükkel; elhanyagoltnak, piszkosnak tartják, nem elégedettek az infrastruktúra kiépítettségével, hiányolják a közműveket, rossznak tartják a közvilágítást, kevésnek az utcai telefonokat, nem tartják elegendőnek a vásárlási, munkavállalási lehetőségeket. (KSH, 2003)

III. AZ ESZTERGOMI KULTURÁLIS ÉLET

Eme fejezet első részében azt térképezném fel, hogy viszonyulnak Esztergom lakói a város kulturális életéhez, mennyire elégedettek a rendezvényekkel, s mekkora intenzitással vesznek részt benne aktív vagy passzív módon. A fejezet második részében a város kulturális életének két fő helyszínét, az esztergomi Bajor Ágost Művelődési Ház és Kultúrmozgót és az Esztergom-kertvárosi Féja Géza Közösségi Házat, valamint a helyi kulturális életben szintén nagy szerepet játszó Esztergom Nyári Fesztivál Kht.-t.

3.1 Esztergom lakói és a kultúra¹

3.1.1. A város lakóinak közösségi aktivitása

A Központi Statisztikai Hivatal kutatócsoportja 2003. novemberében az "Adatfelvétel A-tól Z-ig" képzési programjának részeként alapos felmérést végzett Esztergomban, melyben kitértek az általam vizsgált témára is. Az alábbiakban az általuk készített vizsgálatok eredményét szeretném bemutatni, s következtetéseket levonni belőlük.

Az előző fejezetben már vizsgáltam a város lakóinak elégedettségét. Természetesen akik mélyebben kötődnek a városhoz, jobban érdeklődnek a város életével kapcsolatos dolgok iránt, olvassák a helyi lapokat, figyelik a helyi tévét és rádiót. Megpróbálják követni, hogyan alakul a város élete, milyen további fejlődés várható.

E tevékenységek gyakorisága, intenzitása alapján a kutatócsoport kialakított egy mutatót, amely a város életével kapcsolatos tájékozottságot jelzi. Összességében

---

¹**Kultúra:** A tudományos közhelyek közé tartozik, hogy a kultúrának nincs egységesen elfogadott meghatározása, hanem igen sokféle van forgalomban. Ismeretes, sőt szinte már legendássá vált Kroeber és Kluckhohn könyve, amelyben 165 darab definíciót gyűjtöttek össze, és azóta is sok új született. Helyhiány miatt itt most csak néhányat közölnék. Megdöbbenően egyszerű Sir Roy Shaw kultúradefiníciója, aki szerint ha valaki valamit tesz (if anybody does anything) az már kultúra. Vitányi Iván meghatározása ekképpen hangzik: A kultúra az ember viszonya az objektívációkhoz, vagyis az "emberi műhöz", az ember által teremtett, megformált világhoz. (Vitányi Iván: Globalizáció és civilizációk, Magyar Tudomány, 2002/6 720. o.)

elmondható, hogy az esztergomiak egyharmada kevéssé tájékozódik a város életéről, egynegyed részük pedig intenzíven.

A város életének ilyen ismerete inkább a férfiakra jellemző, mint a nőkre. Leginkább a 46-60 éves korosztály figyeli a város életét és van tisztában a város fejlesztésére vonatkozó tervekkel, legkevésbé a fiatalok, vagyis a 18-30 éves korosztály mondható érdeklődőnek. A város életének ismerete inkább jellemző azokra, akik dolgoznak, mint azokra, akik valamilyen ok miatt jelenleg nem aktívak. Az adatokat az alábbi táblázat foglalja össze:

1. sz. táblázat

FORRÁS: KSH

Iskolai végzettség	A város ismeretének mértéke			Összesen
	Alacsony	Közepes	Magas	
8 általános vagy kevesebb	47,2	32,6	20,2	100,0
Szakmunkásképző, szakiskola	32,5	45,0	22,5	100,0
Érettségi	30,8	42,3	26,9	100,0
Egyetem, főiskola	21,1	42,2	36,7	100,0
Összesen	32,5	41,1	26,4	100,0

*A város életének ismerete az iskolai végzettség szerint**(az összesített mutató alapján) (%)*

A városhoz való kötődés egyik fontos mutatója, hogy ki mennyire hajlandó részt venni a város, a közösség életében: részt vesz-e a városi rendezvényeken, jár-e valamilyen helyi közösség, egyesület, klub rendezvényeire, hajlandó-e munkájával vagy anyagi lehetőségeivel támogatni a város életét, fejlődését. Ezek alapján a város lakóinak 32%-a tekinthető nagyon aktívnek, míg 23%-a meglehetősen kis mértékben vesz részt a város életében.

Ebben a vonatkozásban a fiatalabb középnemzedékekhez tartozók, vagyis a 31-45 évesek mutatkoznak a legaktívabbnak, 44%-uk a fenti elvárások alapján az igen aktívak közé sorolható. Ugyanakkor az idősebb nemzedékekhez tartozók, a 61 éven felüliek már sokkal kevésbé szívesen vesznek részt a közösség ilyen típusú életében, nekik csak 19%-uk tartozik azok közé, akik ilyen szempontból a legaktívabbnak közé sorolható.

Az iskolai végzettség növekedésével párhuzamosan növekszik a részvételi hajlandóság a közösség életében, mint ahogyan az alábbi táblázatból is megállapítható:

2. sz. táblázat

FORRÁS: KSH

Iskolai végzettség	Az aktivitás mértéke			Összesen
	Alacsony	Közepes	Magas	
8 általános vagy kevesebb	46,1	42,7	11,2	100,0
Szaktanulmányok, szakiskola	25,0	46,7	28,3	100,0
Érettségi	14,0	45,9	40,1	100,0
Egyetem, főiskola	14,4	43,3	42,2	100,0
Összesen	23,2	45,0	31,8	100,0

Közösségi aktivitás az iskolai végzettség szerint

Akiknek van munkahelyük, és dolgoznak, szívesebben vesznek részt a közösség életében, mint azok, akik jelenleg éppen nem aktívak, vagyis tanulnak, gyeseen vannak, munkanélküliek vagy éppen nyugdíjasok. (KSH, 2003)

3.1.2. A város lakóinak véleménye a kulturális fejlesztési tervekről

A konkrét kulturális fejlesztési tervek közül a KSH a Mesepark létesítésének, a kulturális események, fesztiválok, programok bővítésének és a főiskolai, egyetemi kar Esztergomba telepítésének megítélését vizsgáltuk.

Ez utóbbi tervről hallottak a legtöbben: a lakosságnak több mint a fele. A felsőfokú oktatás bővítését tartják az esztergomiak a legfontosabbnak. Bár a lakosok közel 90%-a tartja fontosnak a megvalósítást, ennek 5 éven belüli realitását mindössze 61%-uk látja. A főiskolai egyetemi kar ide telepítésének szükségességét az egyes városrészekben élők eltérően ítélik meg. A belvárosiak 96%-a tartotta fontosnak, míg a kertvárosiaknak mindössze 64%-a.

A kulturális események bővítését a lakosság háromnegyede támogatja, ugyanennyien gondolják, hogy ez meg is valósulhat. A megvalósulásban a legalább érettségivel rendelkezők jobban bíznak, 81%-uk tartja öt éven belül realizálhatónak, az érettségivel nem rendelkezők 70%-ával szemben. A bővítés legnagyobb támogatottságát az északi városrészben tapasztaltuk (85%). Az egyes városrészek

közül a kertvárosiak tartják a legkevésbé fontosnak (65%) a kulturális események bővülését.

A Mesepark létesítéséről nagyon kevesen hallottak, de akik értesültek róla, jó elképzelésnek tartják. Arról, hogy ez a közeljövőben megvalósul, a vélemények nagyon megoszlanak. A lakosok több mint fele véli úgy, hogy ennél fontosabb terveket kellene előtérbe helyezni. Az adatok szerint a Mesepark létesítésével való azonosulás független az életkortól. A kisgyerekesek 84%-a fontosnak tartja a megvalósítást, de akinek nincs 14 év alatti gyermeke, az kevésbé pártolja ezt az ügyet. Az eredményekről az alábbi táblázatok számolnak be részletesen:

3. sz. táblázat
FORRÁS: KSH

Fejlesztési terv	Hallott róla (%)	Mennyire tartja fontosnak? (1-5 osztályzat)	5 éven belül megvalósul (%)
Mesepark létesítése	25,5	4,1	30,3
Kulturális programok bővítése	22,3	4,1	55,7
Főiskolai, egyetemi kar idetelepítése	53,5	4,5	47,6

A kulturális fejlesztési tervek ismerete és megítélése

4.sz. táblázat
FORRÁS: KSH

Fejlesztési terv	Mennyire fontos, hogy megvalósuljon? (1-5 osztályzat átlaga)	
	Kertváros	A többi városrész együtt
Mesepark létesítése	4,2	4,0
Kulturális programok bővítése	3,7	4,2
Főiskolai, egyetemi kar idetelepítése	4,0	4,6

A vizsgált fejlesztési tervek megvalósulásának fontossága területenként

Az egyes városrészeket tekintve a kertvárosiak véleménye tér el leginkább az átlagostól. A Mesepark létesítését hasonló arányban támogatják, viszont a kulturális programok bővítésében 15%ponttal, a felsőfokú intézmény idetelepítésének

szükségességében 26%ponttal marad el a többiekhez képest azok aránya, akik fontosnak tartják ezeknek az elképzeléseknek a megvalósulását. (KSH, 2003)

3.1.3. A rendezvények ismertsége, látogatottsága s hatásuk a város életére

A felmérésben 12 esztergomi program, rendezvény ismertségét, látogatottságát és tetszését képezte a vizsgálat tárgyát. A szakemberek arra igyekeztek választ keresni, hogy a város különböző igényeket kielégítő programkínálatából melyeknek a híre jut el leginkább a városlakókhöz, melyek bizonyulnak népszerűnek, illetve sikeresnek.

A 12 rendezvényt összességében jól ismeri az esztergomi lakosság: a válaszadók kétharmad része szinte valamennyi felsorolt rendezvényről hallott, és csupán minden tizedik válaszadó minősíthető kevéssé tájékozottnak a programkínálatról (a 12-ből legfeljebb három programot ismert). A programok a fiatalabb korosztály és a magasabb iskolai végzettségűek körében még ismertebbek, viszont az átlagosnál lényegesen kevésbé tájékozottak a kertvárosiak.

A 12 vizsgált program közül az esztergomiak három rendezvényt ismernek leginkább: szinte minden városlakó hallott a Pünkösdi Vásárról (92%), a Szent István Napokról (92%) és a Vizikarneválról (89%). A megkérdezettek túlnyomó többsége ismerte még a Sörfesztivált, a Hídünnepet valamint az Esztergomi Várszínház műsorait is. Csak alig minden harmadik válaszadóhoz jutott el az Ister-Granum Népművészeti Fesztivál híre (32 %), mely alacsony említési arány azonban az elnevezéssel kapcsolatos bizonytalanságból is fakadhatott.

Adatfelvételünk azt mutatja, hogy az ismertség és a részvétel nem azonos intenzitású: míg az esztergomi válaszadók átlagosan 9 program ismeretéről számoltak be, addig csak feleannyi (5) rendezvényen vettek részt. Az eredmények viszont azt is jelzik, hogy minél több tájékoztatást kapnak az emberek az egyes programlehetőségekről, annál valószínűbb, hogy meg is tekintik azokat. A leginkább ismert programok számíthatnak tehát a legnagyobb részvételi arányra: így a Pünkösdi Vásár (79%), a Szent István Napok (75%) és a Vizikarnevál (72%). Jellemző, hogy a kertvárosiak kevesebb programot ismernek, mint a város többi településrészén élők.

Legnagyobb sikert – közepes részvétel mellett – az egyházi ünnepek és az Esztergomi Várszínház műsorai aratták: ezek az 5-fokú értékelési skálán kiváló osztályzatot értek el. Hasonlóan jól szerepelt a közepes látogatottságú Esztergomi

Nyári Játékok és a nagyon népszerű Szent István Napok. Említésre méltó még a kevésbé látogatott Nemzetközi Gitárfesztivál is, amely a nézői körében nagy tetszésnek örvendett.

A város egésze szempontjából Legkevésbé sikeresnek a kertvárosi Sörfesztivál bizonyult, amelyen bár az esztergomiak 43%-a vett részt, de csupán erős közepesre értékelték. Figyelemre méltó még, hogy a magas ismertségnek és részvételnek örvendő Vízikarnevál és Pünkösdi Vásár sem éri el a jó osztályzatot, és azt is megállapíthatjuk, hogy a Pünkösdi Vásár az alacsonyabb iskolai végzettségűeknek tetszik jobban. Kiderül, hogy az idősebbek általában jobbra értékelik a programokat, mint a fiatalok, kivéve az ifjúsági zenei fesztivált, a Fesztergom rendezvényt.

A fentiekből három rendezvénytípust sikerült elkülöníteni, amelyeknek közönsége markánsan eltér egymástól.

Az első, legerősebb összetartozást mutató csoport egy populáris, nagyobb nyilvánosságot vonzó programegyüttes. Ide tartozik a Pünkösdi Vásár, a Szent István Napok, a Vízikarnevál és az Esztergomi Nyári Játékok. (Aki például a Pünkösdi Vásáron részt vesz, az szívesen látogatja a másik három rendezvényt is.)

A második egy komolyabb kulturális igényeket kielégítő programcsomag, amelybe a Gitárfesztivál, a Jazz Fesztivál, továbbá az Ister-Granum Népművészeti Fesztivál és az egyházi ünnepek tartoznak. Ennek a négy programnak a "fogyasztói" is hasonló körből kerülnek ki.

A harmadik programtípushoz a könnyedebb kikapcsolódást nyújtó rendezvények tartoznak, így a Sörfesztivál, illetve a Fesztergom Ifjúsági Fesztivál.

5. sz. táblázat
FORRÁS: KSH

Programok	Ismertség (%)	Részvétel (%)	Tetszés (1-5 oszt. átlaga)
Pünkösdi Vásár	92,1	78,8	3,87
Szent István Napok (augusztus 20-án)	91,6	75,1	4,43
Vizikarnevál, Lampionos felvonulás	89,4	72,0	3,70
Sörfesztivál (Kertváros)	83,7	43,1	3,57
Esztergomi Várszínház műsorai	82,0	53,0	4,56
Hídünnep, Híd-napok	80,8	40,6	4,08
Esztergomi Nyári Játékok	79,3	52,6	4,46
Nemzetközi Gitárfesztivál	77,6	22,1	4,42
Egyházi ünnepségek	75,0	41,1	4,57
Fesztergom (ifjúsági zenei fesztivál)	63,7	25,8	3,78
Jazztergom (Jazz Fesztivál)	57,6	15,0	4,21
Ister-Granum Népművészeti Fesztivál	31,9	12,6	4,09
ÖSSZÁTLAG:			4,11

Az esztergomi rendezvények ismertsége, látogatottsága és értékelése

A felsorolt programokon kívül további programjavaslatokat is kértünk a kérdezettektől. Sokak véleménye szerint hiányoznak a városi programpalettaról a sportrendezvények, az állandó színházi előadások, a gyermekeknek, fiataloknak szóló programok, valamint a zenei rendezvények. A kertvárosiak is szeretnék, ha lakóhelyükön több kulturális rendezvényt tartanának.

A városi rendezvények minden Esztergomban élő életére hatással vannak, ezért megvizsgáltuk, hogy a megkérdezettek hogyan vélekednek ezekről, mindennapi életüket hogyan befolyásolják a hagyományosan megrendezésre kerülő programok, fesztiválok, ünnepségek. Hét állítást fogalmaztunk meg arról, hogy milyen hatással lehetnek a városi rendezvények az itt élők életére. Összességében elmondható, hogy a válaszadók többségének (57%) pozitív a hozzáállása a városi rendezvényekhez, és csak 6%-uk ítéli egyértelműen kedvezőtlen hatásúnak azokat.

A válaszadók 81%-a véli úgy, hogy a rendezvények anyagi bevételénél fontosabb az, hogy növeljék a város hírnevét, és csak 19%-uk nem értett egyet ezzel a kijelentéssel: szerintük az anyagi bevétel a fontosabb. Sokan úgy vélték (65%), hogy a városi rendezvények erősítik az esztergomiakban az összetartozás érzését. Ehhez hasonló arányban (68%) vélekedtek úgy, hogy a programok inkább nekik szólnak, mint a turistáknak. Ugyanakkor megosztott az esztergomiak véleménye arról, hogy a városi rendezvények teszik-e Esztergomot igazán ismerté: 51%-uk egyetértett ezzel.

A rendezvényekkel együtt járó különféle kedvezőtlen hatásokról szólva az esztergomiak 74%-a nem értett egyet azzal a kijelentéssel, hogy a programok, fesztiválok elviselhetetlenül zsúfolttá tennék a várost. A többség azzal sem értett egyet, hogy a rendezvények idején romlana a közbiztonság, illetve, hogy a hangos zene zavarja az itt lakók nyugalalmát. Csak nagyon keveseknek, 14%-nak volt az a tapasztalata, hogy a városi rendezvények látogatói ellenszenvesen viselkednek.

A hét kijelentést együtt vizsgálva a városi rendezvények hatását nézve három fontos kapcsolatot találtunk: városrészek, iskolai végzettség és lokálpatriotizmus mértéke szerint mutatható ki összefüggés.

A városrészek vizsgálatából kiderül, hogy az északi városrészben és a belvárosban fedezhető fel leginkább a helyi programok, rendezvények előnyeinek hangsúlyozása. A kertvárosiak egyaránt beszéltek a rendezvények pozitív és negatív hatásairól. A déli városrészben lakók között található viszonylag legtöbben (11%), akik a negatív hatásokat emelték ki.

6. sz. táblázat
FORRÁS: KSH

	Belváros	Dél	Kertváros	Észak	Együtt
Pozitív	50	8	41,5	8,2	57,1
Vegyes	21	81	53,2	65	36,5
Negatív	29	11	5,3	30	6,4
Összesen	100,0	100,0	100	100,0	100,0

A rendezvények hatásának megítélése városrészek szerint

A rendezvények hatásának megítélése iskolai végzettség szerint is különböző. A főiskolát, egyetemet végzettek (69%), illetve az érettségizettek (56%) vélekednek a legkedvezőbben a városban megrendezett eseményekről. A szakmunkásképzőt, szakiskolát elvégzett válaszolók véleménye a leginkább megosztott a városi rendezvények hatását tekintve: jóllehet többségük szintén örül a városi rendezvényeknek, és inkább pozitívan értékeli azokat, viszont közülük kerültek ki a legnagyobb arányban azok is, akik szerint a rendezvények negatív hatása az erősebb (11%).

A lokálpatrióták a rendezvények hatását nagyon kedvezőnek ítélik meg, míg azok többsége (59%) szerint, akik kevésbé kötődnek ide, a kedvező hatások kisebbek.

3.2 Főbb kulturális intézmények Esztergomban

3.2.1 Az esztergomi Bajor Ágost Művelődési Ház és Kultúrmozgó

3.2.1.1 A Művelődési Ház története

A Ház – mely 1951-ben kezdte meg működését - megalakulása óta számos névváltozáson esett keresztül. 1951 május 1-től Városi Kultúrotthon néven került átadásra, 1961 január 1-től, mint Művelődési Ház szerepel, 1968-tól Művelődési Központ, 1982-től Petőfi Általános Művelődési Központ, 1990-től pedig az Esztergom Város Szabadidő Központja névvel illették. Jelenlegi elnevezését 2004-ben nyerte el, amikor az önkormányzat kezdeményezésére a város intézményeit átnevezték, mindet valamely Esztergomhoz kapcsolódó személy után.

A híres esztergomi festőművész után a művelődési ház így kapta végül a Bajor Ágost nevet. Hivatalos elnevezéseitől függetlenül a Művelődési Házat a köznyelv annak jellegzetes színe miatt mindig is „Zöld Házként” emlegette.

A „kultúrmozgó” utónév (ami egyébként a filmszínházak régi, 1920-as évek előtt elnevezése) egyébként arra utal, hogy a házban üzemel a városi mozi, miután a valamikori Petőfi mozi FLAMEX Kft.-val kötött bérleti szerződése lejárt, s a régi mozi épületét eladták.

3.2.1.2 Bajor Ágost, az intézmény névadója

A művész 1910-16-ig a Magyar Képzőművészeti Főiskola diákja, mesterei Olgyai Viktor és Zemplényi Tivadar. Esztergomban élt, de 1923-tól Budapesten, a Kelenhegyi úton is volt műterme. Az Ex-libris és Grafika Baráti Kör tagja.

A II. világháborúban a keleti fronton harcolt. 1947-től már csak Esztergomban festett. Hagyományt és modernséget ötvöző stílusa olaszországi tanulmányainak hatására alakult ki. Merészen kitöltött felület, lágy színharmóniák, erőteljes kontraszthatások jellemzik itáliai, esztergomi, budapesti, váci tájképeit. Legjobb tájkompozícióin és portréin, köztük önarcképein merészebb színhasználattal dolgozott.

Babits Mihály baráti köréhez tartozott. Kiváló rajzkészségét számos rézkarcán kamatoztatta. Nagyvonalúan megoldott tenyéryi karcait expresszív erő feszíti. Az 1930-as években vallási kompozíciókat is készített, freskó megbízásnak is eleget tett. Falképeit később lemeszelték. Szülővárosa mindig a lelki feltöltődés helyét jelentette számára, sőt az 1950-es években valóságos mentsvára lett.

A szocialista realizmus tematikus követelményeit elutasítva ott festette Ismeretlen Esztergom című, nagy városképi sorozatát, melyen korábbi, valóságghű felfogását követte. Képein vonzóan egyesítette a líraian átszellemített és a topográfikusan pontos ábrázolásmódot. (Larousse, 1994)

3.2.1.3 A Művelődési Ház tevékenységének fő irányai

- **Közösségi Ház**

A művelődési Ház szakmai munkájának legfontosabb része. Az intézmény mintegy negyven műkedvelő közösséget (szakkör, klub, műkedvelő művészeti együttes), továbbá közművelődési és egyéb civil szervezeteket fogad be, illetve gondoz. A struktúráján belül kiemelkedik a képzőművészet, melynek teljes városi rendszere, annak iskolán kívüli közösségi formái itt működnek.

- **Művészeti, közhasznú és tudományos ismeretterjesztés**

ART-KINO és városi mozi, képzőművészeti kiállítások, csillagászati szabadegyetem, táncművészeti tanfolyamok, természetgyógyászati kurzusok, nyelvtanfolyamok, ifjúsági komolyzenei hangversenyek, kézműves táborok.

- **Hagyományőrző művészeti, szórakoztató és más kulturális rendezvények szervezése, illetve a megrendezésben való közreműködés**

MÚZSÁK szabadtéri műkedvelő előadóművészeti seregszemle, Mikulás ünnepség, karácsonyváró, Esztergomi Fotóbiennálé, Tavaszi Dalosünnep valamint felnőtt- és gyermekszínházi programok, könnyűzenei koncertek.

- **Ifjúsági pinceklub**

A Művelődési Ház területén belül működik a Molothow Liget, mely az időnkénti ellenszenves megítélése ellenére az ország öt legjelentősebb ifjúsági klubja közé tartozik.

- **Helyi médiaközpont**

Itt üzemel az Esztergomi Televízió, valamint 2006-os megszűnéséig szintén itt működött az Új Rádió Esztergom is.

- **Gyakorló intézmény**

A Bajor Ágost Művelődési Ház és Kultúrmozgó a művelődésszervező szakos főiskolai hallgatók rendszeres gyakorlóléhelye.²

3.2.1.4 A Művelődési Ház célközönsége

A Művelődési Ház egykori igazgatója, Csernus Ferenc, a vele folytatott beszélgetés során elmondta:

„Esztergom kulturális élete végtelenül sok szektorú, de ezen szektorok közt nincs túl sok átfedés, s köztük a kommunikáció sem megoldott. Emiatt a művelődési házba nagy tömegeket becsalogatni kifejezetten nehéz. Rendezvényeken tehát a lakosság csak viszonylag kis része vesz részt. Szerencsére a rendezvényeken résztvevőknek mindig van egy holdudvara (például a művészeti csoportok esetében ismerősök, szülők stb.), akik potenciális látogatókat jelentenek [...]

a különösen magasan kvalifikált rétegek nem, vagy csak alig látogatják a művelődési házakat, mert saját körük van, s magukat inkább önművelés útján képzik tovább. Hasonló dolgok mondhatók el a gazdasági és pénzügyi elitről is, akik általában elit klubokba tömörülnek, ezzel is igazolják különleges társadalmi státuszukat.

A Bajor Ágost Művelődési Ház közönsége tehát a közepes és annál gyengébb anyagi helyzetben lévő rétegből kerül ki,

---

² A Bajor Ágost Művelődési Ház és Kultúrmozgó alapító okirata alapján

különösen az inaktív lakosság (például a nyugdíjasok diákok) köréből. Szélesebb tömegeket csak esetenként megrendezett tömegrendezvények alkalmával tud elérni a Ház, ám ez az utóbbi időben sajnos egyre ritkábban lehetséges.”

(Csernus Ferenc)

3.2.1.5 Visszajelzések a Művelődési Ház működéséről

A Ház vezetősége szerint nem szükséges a programokról és a működésről érkező visszajelzések hivatalos felmérése. A Művelődési Ház általános megítélését pozitívnak gondolják.

„az intézmény tetszési indexét leginkább az eseti tömegrendezvények befolyásolják, de ezek szervezésében a Ház sajnos nem túl erős. Az itt működő kulturális egységek (pl. Molothow Liget, Szerepjáték Klub) különböző fórumából (Internet, stb.) és a Művelődési Ház hivatalos vendégkönyvéből informálódva nagyrészt elégedettséget tapasztaltam.”

(Csernus Ferenc)

3.2.1.6 A Művelődési Ház bevételi forrásai

A Művelődési Ház nem rendelkezik külön szponzorokkal, önkormányzati fenntartói támogatásból és saját bevételekből gazdálkodik (mely nem is kevés, éves szinten több, mint 10 milliói Forint, ennek zöme bérleti díj). Esetenként ezt a pénzmennyiséget kiegészíthetik különféle pályázati összegek, melyeket a Ház általában bizonyos kiemelt rendezvényekre igényel (így például nyert már Nemzeti Kulturális Alap által kiírt pályázatot is).

A kultúrára szánt pénz kevés, ezért a Ház a kiadások szűkítésével próbálja megoldani a pénz okozta problémákat. Például nem költ felnőttoktatásra, mert a közelben található OKTÁV és EUROKT is ezzel foglalkozik. Hasonló helyzetben van a helytörténet is, amivel a városi művelődési ház helyett a két helyi levéltár foglalkozik.

3.2.1.7 A Művelődési Ház kapcsolata a médiával

A Bajor Ágost Művelődési Ház és Kultúrmozgó kapcsolata a médiával igen jónak mondható. A Ház épületén belül üzemel az Esztergomi Városi Televízió (valamint megszűnéséig itt működött az Új Rádió Esztergom is). A Művelődési Ház hirdetései, programajánlói rendszeresen megjelennek a helyi és környékbeli nyomtatott sajtóban is (pl. Hídlap, 24 óra, Komárom-Esztergom megyei EST), térítésmentesen. Néha a Ház reklámozza a programjait a különböző környékbeli reklámújságokban is, ám ezekért már fizetnie kell. A Művelődési Ház rendelkezik weboldallal is, mely a www.egomkultur.hu link alatt érhető el, de ennek frissessége nem épp a legaktuálisabb.

3.2.1.8 A Művelődés Ház jövője

A Bajor Ágost Művelődési Ház és Kultúrmozgó jövője sajnos kérdése. Az önkormányzat már egy hivatalos közleményben is hírül adta, hogy a Zöld Háznak jelenleg otthont adó épületet lebontják, helyére egy nagyszabású projekt keretein belül hotelt, mélygarázst és rekreációs központot terveznek építtetni.

A Művelődési Háznak át kell költöznie a közeli Technika Házába (a néhai esztergomi zsinagóga épületei), mely azonban korszerű felújítások nélkül alkalmatlan a művelődési ház szerepének betöltésére. A Házban ugyanis rengeteg kulturális kisközösség szerepel, melyek egész egyszerűen nem férnek el a Technika Házában, ahogy az Esztergomi Televízió és a helyi lakosságot leginkább érintő mozi és Molothow Liget áttelepítése sem megoldható.

3.2.2 Az Esztergom-kertvárosi Féja Géza Közösségi Ház

3.2.2.1 A Közösségi Ház története

Esztergom-kertvárosban közművelődésről csak 1939-óta beszélhetünk. Ekkorra épült fel az elemi népiskola, ahol az iskolai ünnepségek mellett különböző gyűléseket, és népszínműveket bemutató színházi előadásokat is tartottak. Aki művelődni akart, annak a dorogi Munkásotthonban adódott erre lehetősége, mert ott működött mozi, könyvtár, s rendszeresen szerveztek kiállításokat is.

A '40-es évek elején az úgynevezett Udvardi Házban alakították ki a „tábori” kultúrházat, egy szűk kis helyiségben. '45 után államosították, majd 1953-ban átalakították, felújították, bővítették. A Kultúrotthon az '50-es, '60-as, '70-es években a legfontosabb közművelődési feladatok ellátása mellett (színházi műsorok, TIT-előadások, stb.) mint mozi, valamint könyvtár is kiválóan üzemelt.

A '80-as években egyre inkább a közművelődési funkció került az előtérbe. A mozi a '90-es évek elején, a könyvtár az évtized végén zárja be jelképes kapuit. 1979-től egy újabb feladatkörrel bővült a klub tevékenysége: megalakult az Idősek Klubja.

A település szociális hátrányai olyan arányban nőttek, hogy 1991-től az önkormányzat az intézmény keretein belül beindítja az Öregek Napközi Otthonát. Az Otthont 2000-tól az Esztergom Város Egyesített Szociális Otthonához csatolták, de mint bérlő továbbra is a Közösségi Ház falain belül működik. Jelenleg a Féja Géza Közösségi Ház Esztergom-kertváros egyetlen közművelődési intézménye. (A Féja Géza Közösségi ház hivatalos honlapja, 2007)

3.2.2.2 Féja Géza, az intézmény névadója

1900. december 19.-én született, Bars megyében, Szentjánospusztán. Tanulmányai elvégzése után elsősorban, mint irodalmár tevékenykedett: író, költő, szociográfus, újságíró, kritikus és szerkesztő is volt. 1919-ben Léván érettségizett, 1920-tól menekültként a budapesti egyetem magyar-német szakos hallgatója lett, az Eötvös-kollégium tagja.

1922-ben jelent meg első verse a kor egyik legrangosabb irodalmi folyóiratában, a Nyugatban. 1923-ban Szabó Dezső vonzásába került, az Auróra, majd az Élet és Irodalom munkatársa volt, ahol főként tanulmányokat közölt.

1924 és 1931 között a szaléziánusok vezetése alatt álló ún. Fiúnevelő Intézet óraadó tanára, 1927-től igazgató-helyettese Esztergom-kertvárosban. Kisugárzó hatású személyiség. Jó szónok és szervező. Szociális érzékenysége nem talált volna jobb gyakorlóterepet, mint a kertvárosi intézet.

1929-33 között Bajcsy-Zsilinszky Endre belső köréhez tartozott, az Előőr, a Kohó, és a Szabadság című lapok munkatársa, szerkesztője volt. 1933-tól fokozatosan eltávolodott Bajcsy-Zsilinszkytól, s Zilahy Lajoshoz közeledett. Részt vett az Új Szellemi Frontban. 1937-ben csatlakozott a Márciusi Fronthoz, ugyanebben az évben jelent meg egyik legfontosabb alkotása, a Viharsarok című szociográfiája. A könyvet elkobozták, Féját állásából elbocsátották, és kéthavi fogságra ítélték. 1939-ben a jobboldali Magyarország munkatársa lett.

1945-56 között Békéscsabán élt, kirekesztődött az irodalmi életből, könyvtárosként dolgozott. 1956. november 1-jén visszatért Budapestre, a Petőfi Párt Irányító Testületének tagjává választották. 1960-tól a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár

tudományos főmunkatársa volt. 1966-ban József Attila-díjat kapott. 1978. augusztus 14.-én halt meg, Budapesten. Emlékét Esztergom-kertvárosban utca, és a róla elnevezett Közösségi Házban egy fából gyönyörűen kifaragott dombormű őrzi. (Larousse, 1994)

3.2.2.3 A Közösségi Ház tevékenységének fő irányai

A szakmai-tervezési munka és adminisztrációs feladatok ellátására két megfelelően felszerelt iroda áll rendelkezésre. (telefon, fax, számítógép, Internet, stb.) Az egyik iroda egyben a helyi televízió stúdiójakét is funkcionál, péntek délutánoként, illetve esetenként más napokon is, élő közvetítések kapcsán.

A közösségi és hobbi tevékenység színtere az un. klubterem, tiszta, otthonosan berendezett.

Nagyterem: Elegánsan kialakított, természetes és mesterséges fényel egyaránt jól bevilágított többfunkciós terem. Zenés-táncos rendezvények, kiállítások, közönségtalálkozók befogadására egyaránt alkalmas. Befogadóképessége: 100-110 fő.

Pinceklub: Puritánabb megjelenésű, fiatalokat megmozgató, dinamikusabb rendezvények befogadására alkalmas terem. Befogadóképessége: 70-80 fő. (pingpong, koncertek, stb.)

Kézműves terem, játszóház: A jó adottságú helyiséget többféle módon is hasznosítani lehet. Játszóház és egyéb gyermekfoglalkozások mellett itt kaptak helye a civil szervezetek irattároló szekrényei, s ezen szervezetek kisebb gyűléseket, vezetőségi értekezleteket is tartanak ebben a helyiségben. Befogadóképessége: 25-30 fő.

Jelen helyzetben napi rendszerességgel a Közösségi Házat elsősorban az iskolás és a nyugdíjas korosztály látogatja. Az idősek ellátása megfelelő, színvonalas. (Ezt a területet az Idősek Klubja látja el: étkeztetés, szabadidős tevékenységek, ünnepek, stb.) Az iskoláskorúak előszeretettel látogatják a tánc és harcművészeti tanfolyamokat, valamint az ifjúsági klubot és a színjátszó kört.

Heti ill. havi rendszerességgel használják egyes felnőtt szabadidős és hobbi egyesületek az intézmény nagytermét, udvarát (Galambász Egyesület, Kertvárosért Baráti Egyesület.).

Ugyancsak heti rendszerességgel egy ifjúsági amatőr művészeti csoport is tart próbákat (egy rock zenekar), ők már megyei, illetve országos szinten is elismert csoportnak számítanak.

A Közösségi Ház az övező kert és játszótér, valamint az egyéb technikai berendezések (hangosító szett, mobil színpad, stb.) lehetővé teszik szabadtéri rendezvények, pl. gyermeknap, majális, júnialis, nyárköszöntő, nyárbúcsúztató, stb. programok szervezését is.

A tervek között szerepel, hogy a közösségi ház egyfajta „mini” média központtá fejlődjön. Az SKTV intézménybeli jelenléte jó alap erre.

A Közösségi Ház dolgozói újra élesztették az egykori helytörténeti gyűjteményt. Anyagát felfrissítették s egy részét állandó kiállítás formájában mutatják be az érdeklődőknek az intézmény aulájában. (Ehhez kapcsolódóan jegyzem meg, hogy bár a könyvtár megszűnt, de a helytörténeti gyűjtemény részeként folyamatosan megvásárolják az intézmény névadójának, Féja Géza írónak „összes” műveit.)

A Féja Géza Közösségi Házban valamikor filmszínház is működött. Ez a mozis múlt ma is él az emberek emlékezetében. Erre alapozva szerveztek meg egy korszerű (videó, DVD filmeket bemutató) filmklubot. Ennek technikai feltételei tulajdonképpen adottak voltak. (A Féja Géza Közösségi Ház honlapja, 2007)

3.2.2.4 A Közösségi Ház célközönsége

Általánosságban erről hasonló dolgok mondhatók el, mint az esztergomi Bajor Ágost Művelődési Ház esetében, kiegészítve azzal, hogy Kertvárosban nagy számú idős ember és kisebbségi állampolgár él. Az előbbieknél szól például az Idősek Klubja, az utóbbiaknak többek közt a Lóli Yag roma néptánc egyesület.

3.2.2.5 A Közösségi Ház bevételi forrásai

A Közösségi Ház csak az önkormányzati és részönkormányzati pénzekből számíthat támogatásra, saját bevétele nem igazán van, rendezvényei általában ingyenesek.

3.2.2.6 A Közösségi Ház kapcsolata a médiával

A Féja Géza Közösségi Ház kapcsolata a médiával igen jónak mondható. A Ház épületén belül üzemel a Strázsahegyi Kábeltelevízió (SKTV), melynek képújításából a lakók folyamatosan tájékozódhatnak a Közösségi Ház eseményeiről. A Féja Géza

hirdetése, programajánlói rendszeresen megjelennek a helyi és környékbeli nyomtatott sajtóban is (pl. Hídlap, 24 óra, Komárom-Esztergom megyei EST), térítésmentesen. A Ház rendelkezik weboldallal is, mely a fejsze.uw.hu link alatt érhető el. A honlap információs tartalma igen magas, külön dicséretre méltó, hogy roma nyelven is megtekinthető.

3.2.3 Esztergom Nyári Fesztivál Kht.

3.2.3.1 Az Esztergom Nyári Fesztivál Kht.-ről

Az Esztergom Nyári Fesztivál Kht. szervez számos, immáron tradicionálisnak mondható eseményt Esztergomban, így hát a város kulturális arculatát is jelentős mértékben formálja és befolyásolja. Úgy vélem tehát, hogy néhány szóban szükséges bemutatnom ezt a 2003 októberében alakult rendezvényszervező irodát is. Az Iroda tulajdonosai Esztergom Város Önkormányzata és a Gran Tours Kft., Esztergom Város utazási irodája.

3.2.3.2 Az Esztergom Nyári Fesztivál Kht. fő tevékenysége és céljai

Esztergomban a városhoz méltó, nagy létszámú közönséget vonzó, színvonalas programok szervezése a nyár folyamán. Elsődlegesen az Esztergomi Ünnepi Játékok, és a hozzá szorosan kapcsolódó Fesztiválok lebonyolítása.³

Esztergom kulturális központi szerepének erősítése az Ister-Granum Eurorégióban többek közt a következő módokon:

- Esztergom királyi rangját kiemelő kulturális programok szervezése
- A város életét hiteles módon mozgalmassá, látványossá tenni
- A városban tartani az egyébként is (de csak néhány órára) ide látogató turistákat
- Esztergomba vonzani a főváros és a távolabbi területek érdeklődő közönségét.
- A város lakóinak folyamatosan tartalmas és érdekes programot kínálni

---

³ Az Esztergom Nyári Fesztivál Kht. alapító okirata alapján

- A város és a régió lakosságát minél több szállal kapcsolni a rendezvényekhez

A Kht. három állandó munkatárssal dolgozik, akik ügyviteli, programszervezési, művészeti, média és rendezvény lebonyolítási koordinációs munkákat irányítanak. A célfeladatok elvégzésére kiváló referenciákkal működő cégek közreműködését veszik igénybe. Megalakulása óta az Esztergom Nyári Fesztivál Kht. szinte az összes tradicionális esztergomi rendezvény szervezését átvette, illetve újakat is indított, nem titkoltan hagyományteremtő szándékkal⁴:

- Lampionos Felvonulás és Majális
- Ister-Granum Népművészeti Fesztivál
- Augusztusi Borfesztivál
- Szent István Napok
- Múzeumok Éjszakája
- Hídünnep (a Mária Valéria híd tavaly ünnepelte újjáépítésének ötödik évfordulóját)
- Téli bálók (Fehér Rózsa Bál, Babits Bál, Sportbál)

3.2.3.3 Az Esztergom Nyári Fesztivál Kht. bevételi forrásai

Nonprofit szervezet lévén a működéshez és a rendezvényekhez szükséges források önkormányzati finanszírozásból, pályázati támogatásokból és minimálisnak mondható saját bevételekből állnak.

Előfordul azonban egyes rendezvények esetében, hogy sikerül támogatókat, szponzorokat szerezni. Ezek általában helyi vagy helyi érdekeltségű intézmények, vállalkozók (pl. az Esztergomi Takarékszövetkezet, a HVB Bank, stb.)⁵

---

⁴ **Hagyomány, tradíció:** Közösségben tovább élő, nemzedékről nemzedékre szálló, tudatosan ápoltnézetek, szokások összessége. Országos szinten (vagy akár világszinten is) hagyomány például a karácsonyfa-állítás. Lokális hagyomány Esztergomban például az éves Lampionos Felvonulás.

⁵ A Lehoczky Szendrával folytatott beszélgetés alapján

3.2.3.4 Az Esztergom Nyári Fesztivál Kht. kapcsolata a médiával

Összességében elmondható, hogy a Kht. jó kapcsolatot ápol a lokális médiával.

A helyi és regionális sajtó ajánló- és programrovataiban rendszeresen megjelennek az általuk szervezett rendezvények (Hídlap, 24 Óra, Komárom-Esztergom megyei Hírlap, Komárom-Esztergom megyei EST, stb.). A hirdetési újságokban is megjelennek a Kht. programjai (Kék Duna Info, Forutna Inform).

A helyi televíziók is hirdetik, ajánlják a programokat, amennyire kapacitásukból telik.

A rádiós megjelenésekhez az Esztergom Nyári Fesztivál Kht. általában vagy spotokat készít (amelyek leközléséért fizetniük kell, hiszen a jelenleg egyetlen helyi érdekeltsgű rádióadó, a Kék Duna kereskedelmi adó), vagy a rádió közérdekű információs blokkjában bemondatják.

Az Esztergomi Nyári Fesztivál Kht. saját weblappal is rendelkezik. Ami a www.esztergomprogram.hu link alatt érhető el.

3.3 Összegzés az esztergomi kulturális életről

Összességében elmondható, hogy Esztergom lakói szeretik a városukat. A kulturális élet történéseivel kapcsolatban legjobban az idősebb és tanultabb rétegek informáltak. A kulturális élet alakításában is az idősebbek veszik ki részüket leginkább, főként a 45 év környéki korosztály.

Az esztergomiak elégedettek a város rendezvényeivel. Igazi népszerűség inkább a nagyobb múltra visszatekintő szabadtéri fesztiválokat övezi (pl. Lampionos Felvonulás, Feszttergom, stb.), míg az újabb keletű programokat (pl. Ister-Granum Népművészeti Fesztivál) jóval kevesebben ismerik.

Zárt terű rendezvényeket nehéz is szervezni jelenleg a városban, mivel nincs rá megfelelő helyszín: a Bajor Ágost Művelődési Házat hamarosan lebontják, a benne jelenleg működő pezsgő klubélet jövője kétséges, mivel a Ház új telephelyén nincs hely az ilyesmire. Szintén veszélybe kerül a Molothow pinceklub sorsa, ami jóformán az egyetlen szórakozási lehetőség az esztergomi fiatalok számára.

Az Esztergom-kertvárosi Féja Géza Közösségi Ház helyzete sem a legfényesebb. Bár előrelépés, hogy az épület épp felújítás alatt áll, de a közösségi ház korántsem kap elég támogatást ahhoz, hogy fejlődni tudjon. Problémát jelent még a nagy számú

kisebbség megoldatlan kérdése, ezen népcsoportok eltérő kulturális és érdekvédelmi kívánalmai.

Tehát talán nem kell aggódnunk, míg „nyár van és süt a Nap”, hiszen a szabadtéri rendezvényeken mindenki megtalálja a magának való programot, de nem szabad elmenni a tény mellett, hogy a jövőben tán nem lesz közművelődésnek megfelelő helyszíne. Valamint tenni kell a fiatalság és a kisebbségek kulturális igényeinek kielégítéséért is.

IV. AZ ESZTERGOMI LOKÁLIS MÉDIA⁶ - NYOMTATOTT SAJTÓ

4.1 Az esztergomi nyomtatott sajtó rövid története

Az esztergomi nyomtatott sajtó csaknem másfél évszázados múltra tekint vissza. Az első nyomtatott sajtóipari termék városban az *Esztergomi Újság* volt, mely 1863 és 1866 közt jelent meg heti rendszerességgel. 1874-79 közt működött az *Esztergom* című hetilap, mely 1919-ben egy rövid időszakra újjáéledt (márciustól augusztusig), majd 1938-ban újra életet akartak lehelni belé, de ekkor már csak egyetlen számra futotta (1938. május 20.).

A régió legkomolyabb múlttal rendelkező folyóirata, az *Esztergom és Vidéke* 1879-ben jelent meg először, s 1937-ig hetilapként üzemelt. Ezután egy majd' 50 éves szünet következett, míg a lap újraindulhatott a rendszerváltás előtti években. 1985-től 2006-ig az *Esztergom és Vidéke* újra heti rendszerességű megjelenéssel jelentkezett. Komolyabb változás csak ez évben állt be, mikor is a lap havi megjelenésre váltott át.

Az első napilap a városban az *Esztergomi Friss Újság* volt, mely az első világháború végén indult be, 1918-ban, s a következő évig működött. A Tanácsköztársaság ideje alatt (szintén 1918-19) jelent meg az *Esztergomi Népszava*, hetente hat alkalommal. Az első újság Esztergomban, mely indulása óta havi rendszerességgel jelentkezett, az *Esztergomi Hírek* volt. A lap 1936-37 közt működött. (Bárdos – Horváth, 1962)

A Második Világháború a helyi sajtóra is rányomta a bélyegét: a *Háborús Esztergomi Hírek* hetente két alkalommal jelentkezett 1945-ben. A háború után jelent meg a *Szabad Esztergom* (1945-49), a Nemzeti Parasztpárt hetilapjaként. Majd a szocialista rendszer megerősödésével lassan a *Dolgozók Lapja* vált dominánssá, majd egyeduralmódóvá a piacon, mint a Magyar Szocialista Munkáspárt hivatalos

---

⁶ **Lokális média:** A lokális média viszonylag jól körülhatárolható (földrajzi-közlekedési és/vagy kulturális-életmódbeli szempontból nagyjából egységes) célközönséget tájékoztat azokról az eseményekről, amelyek az ott élő emberek számára fontosak. Lehetőséget biztosít a helyi közösségnek saját médiabeli megjelenítésére, felfogásának, szemléletének, kulturális tradícióinak és nyelvének reprezentációjára.

napilapja. A lap 1946-ban indult, és a rendszerváltásig létezett, mígnem 1989-ben sok hasonló sajtótermékkel együtt a Dolgozók Lapját is felvásárolta az Axel Springer kiadó, s annak romjain létrehozta a máig is működő *24 Órát*, mely Komárom-Esztergom megye legolvasottabb s legismertebb napilapja (már a megye határain kívül is kapható, pl. Budapesten).

Az ezredforduló után a város legjelentősebb sajtótermékei az *Esztergom és Vidéke*, valamint a *Hídlap*, az Ister-Granum Eurorégió hivatalos napilapja. E két médiumról a későbbiekben hosszabban értekezem majd.

Ezeréves fennállása óta Esztergom egyházi központként is funkcionál, nem csoda hát, hogy a vallási tematikájú lapok már a 19. században megjelentek a városban. Az egyik első ilyen lap a *Katolikus Lelkipásztor* névre hallgatott, s 1871 és 1885 közt jelent meg kéthavi gyakorisággal. A város legfontosabb egyházi újságja azonban minden kétséget kizáróan a *Magyar Sion*, mely egyháztörténeti folyóiratként indult 1863-ban, Prohászka Ottokár bíboros szerkesztésével. 1904-ben a lap általános katolikus hetilappá alakult *Új Magyar Sion* néven, majd megszűnt. Friss hír, hogy Erdő Péter, a jelenlegi esztergomi bíboros a lap újbóli életre hívását tervezi.⁷

4.2 A Hídlap

4.2.1 Az Ister-Granum Eurorégióról

A Hídlap az Ister-Granum Eurorégió napilapja. A lap a legnagyobb olvasótáborral Esztergomban büszkélkedhet. Bár dolgozatomban igyekeztem kizárólag Esztergomra koncentrálni, a Hídlap missziójának megértéséhez szükségesnek érzek pár szót ejteni az Eurorégióról is⁸.

Nyugat-Európában több évtizede léteznek a határokon átnyúló együttműködések koordináló ún. eurorégiók. Az Ister-Granum Eurorégió viszonylag kicsi, az egykori Esztergom és a felvidéki Hont vármegye területén alakult, ezen eurorégiók sorában a legfiatalabb.

---

⁷ (A Pálovics Klárával folytatott beszélgetés alapján)

⁸Régió: A latin eredetű szó jelentése *vidék, övezet*, tehát egy (földrajzilag) jól körülhatárolható egység. Ilyen lehet például Komárom-Esztergom megye, vagy az Ister-Granum Eurorégió. Esztergom mindkettő régió tagja, de vizsgálódásaim során én szeretnék elsősorban Esztergomra koncentrálni, a város regionális hovatartozását másodlagosnak tekintetem.

A Duna két partján fekvő város, a szlovákiai Párkány és a magyarországi Esztergom között 2001. október 11-én újra megnyílt Mária Valéri-híd nemcsak a két parton élő emberek közötti évszázados kapcsolatokat építette újjá, hanem a két határ menti térséget is bekapcsolta az összeurópai folyamatok vérkeringésébe. Mára a híd az itt élők szempontjából kontinentális jelentőséget kapott; a két város és térségének látványos fejlődése, a kapcsolatok sokszínűsége a magyar-szlovák határszakaszon kiemelt területté avatták a 2000 októberében alapított Ister-Granum együttműködést.

Mára a mintegy 100 települést magába foglaló eurorégió területe kétezer négyzetkilométer, lakosainak száma nagyjából 200 ezer fő. 2003. november 17-e óta e lazább kooperáció hivatalos, intézményesített formában, mint eurorégió működik. Az Ister-Granum Eurorégió szervezeti struktúrája végleges formáját 2004-ben nyerte el.

Az eurorégió magyarországi településeit az Ister-Granum Önkormányzati Társulás fogja össze, a szlovákiai települések pedig, a Déli Régió Önkormányzati Társulásba tömörülnek. A két társulást egy együttműködési megállapodás kapcsolja össze. A régió vezető testülete a 100 polgármesterekből álló parlament, amely kéthavonta ülésezik. Itt születnek a régió sorsát befolyásoló stratégiai döntések. A parlament számára az előterjesztéseket az elnökség készíti elő. A szakmai munka támogatására nyolc bizottság alakult, ahol a vállalkozói és a civil szféra képviselői is helyet kaptak. Az eurorégióhoz csatlakozó települések éves tagdíjat fizetnek, mely a települések lakosságához igazodik, hét forint, illetve egy korona lakosonként. (Az Istergranum Fejlesztési Ügynökség honlapja, 2007)

4.2.2 A Hídlap története

A Hídlap 2003. szeptemberi megalakulása óta számos változáson ment keresztül. A kezdeti időkre a sűrű főszerkesztőváltás és a munkaerő rotációja volt jellemző, mígnem végül kialakult a stabil szerkesztőség.

A lapra a kezdeti időkben a világoszöld színárnyalat volt jellemző, melyet nem sokkal az újság indulása után egy sötétebb zöld árnyalattal váltottak fel a szerkesztők. A lap jelenlegi formáját és tartalmi struktúráját tavaly nyáron nyerte el, amikor is a domináns zöld színt a narancssárga váltotta fel, s az újság 8 oldalába 4 színes lett.

Az Ister-Granum Eurorégió egész területén terjesztésre kerülő lap lapcsaláddá bővült, mikor hozzákapcsolódott az egyik legnagyobb múlttal rendelkező városi lap,

az Esztergom és Vidéke: 2007 márciusa óta az EVID minden hónapban egyszer a Hídlap mellékleteként jelenik meg.

4.2.3 A Hídlap célközönsége

Eredeti célként a Hídlapot alapítói azért hozták létre, hogy a formálódó Ister-Granum Eurorégióban segítsen életre hívni egy új, régiós identitástudatot. Ennek egyik legfontosabb alappillére a határ két oldalán élők közötti kohézió erősítése, amelynek egyik módja az egymásról való tájékozódás és tájékozottság. Éppen ezért a Hídlap elemző írásaiiban mindig összehasonlítja a felvidéki és a magyarországi területet, egy-egy régiós témával kapcsolatban pedig közös érintettséget hangsúlyozza.

A lap tehát szólni kíván a Magyarországon és a Szlovákiában élőknek egyaránt, igyekszik egy minél szélesebb körhöz eljutni.

4.2.4 A Hídlap terjesztése

A Hídlap naponta kétezer-háromszáz példányban kerül nyomtatásra. Havonta egyszer a laphoz mellékelvi megjelenik az Önkormányzati Értesítő, ilyenkor 13 ezer példány készül a Hídlapból, s minden esztergomi háztartásba ingyen eljuttatnak egyet-egyet.

2005-től Magyarországon, Szlovákiában, a régió területén becsületkasszás terjesztés működött. Ez annyit jelent, hogy minden településen a polgármesteri hivatalok kijelöltek a kasszák számára egy megfelelő helyet, olyat, ahol sok ember megfordul. A boltok előtt, hivatal, gyógyszertár vagy művelődési házak közelében. A lapterjesztő munkatársai feltöltik a dobozokat a friss számokkal. A dobozok eleje átlátszó, teteje egyszerűen nyitható. A doboz része a kassza is, amelybe ötven forintot, vagy hét koronát kell bedobni. A fedelet anélkül is ki lehet nyitni, hogy a pénzt bedobnánk, ezért hát a becsületkassza elnevezés.

Sajnálatos módon ezeket a kasszákat sokszor megrongálták, vagy feltörték, megesett, hogy valaki szétvert egy kasszát, anélkül, hogy a pénzt elvitte volna belőle.

A kasszák működése ezután megszűnt, a terjesztés azonban adott pillanatban változik, a becsületkasszás rendszer újra visszaáll.

Emellett a módszer mellett természetesen megrendelésre is lehet kapni a lapot, amit egy külön terjesztő cég szállít az előfizetőknek. Kapni lehet továbbá az újságot a Rábahír pavilonjaiban is.

4.2.5 A Hídlap bevételi forrásai

A Hídlap önkormányzati támogatásból tartotta fenn magát működésének első éveiben. A becsületkasszás megoldás sem segítette elő a lap anyagilag függetlenné válását. Mára ugyan már kialakult a lapnak egy hirdetői köre, de a hirdetésekbe befolyó összegek még mindig nem fedezik teljesen a lap kiadásait.

Az önkormányzat minden évben megszavaz egy keretköltségvetést a Hídlapnak, a cél ennek a kiadásnak a bevételek segítségével a nullára való kiegyenlítése. Az idei első negyedévi költségvetési kimutatás szerint a lap 2007-ben talán teljesíteni tudja ezt a követelményt.

A Hídlap bevételi forrásai tehát az alábbi tényezőkből állnak: a becsületkasszából befolyó összeg, a pavilonokból befolyó összeg, az előfizetőktől befolyó összeg, a hirdetések, valamint az önkormányzati keretösszeg.

4.2.6 A Hídlap és a kultúra

Mivel a Hídlap napilap, és mint ilyen, elsődleges célja az információközlés és közvetítés, a kultúra elsősorban a kulturális programokról szóló írásokban kap helyet. Ezek típusai a következők lehetnek:

- Programajánló

A programajánlók a hatodik oldalon találhatóak, formailag és tartalmilag is hasonlatosak a kishírekhez, a következő információkat tartalmazzák: esemény helye, időpontja, jellege, esetleges belépti díj összege.

- Beharangozó

Ez a pár száz karakteres írás mindazon adatokat tartalmazza, amit a programajánló, a rendezvény jellege, esetleges célja azonban nagyobb teret kap benne. Egyfajta kedvcsinálónak is működik az adott programhoz.

- Tudósítás

Általában fényképes beszámoló az eseményről, amely tartalmazza annak lefolyását, sikerességét, hangulatát is. A tudósításban lehetősége van az újságírónak arra is, hogy kritikát fogalmazzon meg a rendezvénnyel kapcsolatban.

- Hétfélig programösszesítés

Ez általában a szombati lapszám harmadik oldalán található háromezer karakteres írás. Egy-egy jeles naphoz kapcsolódóan (pl. Március 15., Anyák napja, Pünkösöd stb.) gyűjti össze az egész régió területéről a programokat, rendezvényeket. Tulajdonképpen sok kis programajánló egy felsorolásszerű láncra fűzve.

A kulturális eseményeket a Hídlap igyekszik az egész Ister-Granum Eurorégió területéről közzé tenni, de mint másban is, nagyobb teret kap itt is a régióközpont Esztergom és Párkány. Fényképes tudósítások is általában az ezen a két településen zajló eseményekről készülnek. Napilap jellege miatt más típusú kultúrához kapcsolódó írások nincsenek a Hídlapban. Esetenként, nemzeti ünnepeken kap benne helyet egy-egy irodalmi alkotás, legtöbbször vers. Az egyéb kultúrákövetítő feladatokat a lapsalád másik tagja, az Esztergom és Vidéke vállalja magára.⁹

4.3 Esztergom és Vidéke

4.3.1 Az EVID története

A régió legkomolyabb múlttal rendelkező folyóirata 1879-ben jelent meg először, s 1937-ig hetilapként üzemelt. 48 év kihagyás után 1985-től indult újra, 2006-ig heti rendszerességgel jelentkezett. Komolyabb változás csak ez év februárjában állt be, mikor is a lap havi megjelenésre váltott át. Az EVID azóta a Hídlap család tagjaként, annak mellékleteként jelenik meg minden hónapban.

4.3.2 Az EVID terjesztése

Önállóan megjelenése idején a lap ötszáz példányban került nyomásra, most a Hídlap havi mellékletként ez a szám ötezerre nőtt. Ezen felül további kb. kétszáz megrendelőnek juttatják el a lapot postai úton. A párezres példányszámban megjelenő lap kb. 70%-a el is fogy.

Jelenleg az Esztergom és Vidékét összesen a mintegy százezer lakosú Ister-Granum Eurorégió (nagyjából a történelmi Esztergom vármegye területe) teljes lakossága olvashatja.

---

⁹ A Pálovics Klárával folytatott beszélgetés alapján

4.3.3 Az EVID céljai és célközönsége

A lap főleg idősebbeknek, magasabb iskolai végzettségűeknek, középosztálybelieknek szól. A helytörténet iránt érdeklődőknek és lokálpatriótáknak. A legutóbbi szerkesztőváltás ezt a profilt tükrözi, ezért idézném Gulya István főszerkesztői beköszöntőjét (Esztergom és Vidéke, 2007. április 12-i lapszám, 1. old.):

„Átalakulóban – beköszöntő gyanánt (cím). Ugyebár minden eme kerek világon a változásnak rendeltetik alá, panta rhei, mondták az ógörögök, szerencsésebb esetben úgy, hogy a megújulás közben nem veszik el, ami értékes és fontos, ami hagyomány, amire mondja a magyar: „nem öntjük ki a gyereket a fürdővízzel együtt”. Hát, őszintén reméljük, nem, vagyis hogy elhiszik nekünk, hogy nem, mi nem esünk ebbe a csapdába. Átalakulóban van az Esztergom és Vidéke. Még nem rukkolunk elő a végleges farbával (értjük: formátummal), egyfajta „öszvér”-lapot tart most a kezében Kedves Olvasónk. Ebből is egy kicsit, abból is egy kicsit. Arra törekszünk, hogy a felületet és lehetőséget (és apparátust, technikát, forró kávé, miegyebet) biztosító anyalapunk, a Hídlap újságosabb küllemét fenntartva a tartalmat főleg a helytörténeti jellegű és értékű írásokkal tegyük még értékesebbé. Ebben – lásd hátoldal – maximálisan számítunk minden lokálpatriótára. Szándékaink szerint igyekszünk olyan, régebbi és újonnan születő rovatokba rendezett kisebb-nagyobb írásokkal kényeztetni a lapozóinkat, amelyek fontos, megőrizendő és átörökítendő értékeket hordoznak. Természetesen várjuk a javaslataikat és észrevételeiket (a Hídlapban szereplő elérhetőségeken), hiszen az Esztergom és Vidéke, benne foglaltatik a nevében, közös kincsünk, közös gyermekünk. Tehát ez még nem az, de kisvártatva igen, az lesz. Rácáfolva a slágerre: várjuk a májust.”

(Gulya István)

4.3.3 Az EVID bevételi forrásai

A hirdetésekéből származó bevételek elenyészők, lévén a hirdetések száma a nullához közelít. Elvétve fordul elő helyi vállalkozók, egyéb szervezetek hirdetése a lapban. Az Esztergom és Vidékét a város önkormányzata (illetve annak felelős kiadója, gazdasági vállalata, a Strigonium Zrt.) szponzorálja.

4.3.4 Az EVID felépítése, tematikája

A lap felépítése immáron hagyományszerűen évek óta az alább leírtakhoz hasonlóan alakul:

1. oldal

Kalendárium rovat (Esztergom és a környék történelme anno)

Nyitókép (helyi vonatkozású)

Szerkesztőségi beköszöntő, valamint egy fontos helyi vonatkozású kisebb cikk, vagy nagyobb írás kezdete.

2-7. oldal (rugalmasan az anyagok nagyságától függően)

Gazdasági-közéleti események

Hónap-sokk, Hónap-sikk

Köztünk élnek (helyi fontos, ismert vagy kevésbé ismert emberek, történetek)

Keresztény szeretetesség (a helyi egyházi múlt és jelen)

Híres esztergomi orvosok (részben más egészségügyi témák)

Mitológiai kalandozások

A kevésbé ismert esztergomi érsekek

Városképek (várostörténet és a ma)

Mozaik (színes közéleti rovat)

Kultúrmisszió (helyi és környékbéli kulturális események).

8 oldal:

Kicsi irodalom (elsősorban helyi vonatkozású irodalom)

4.3.5 Az EVID a kultúra és a lokális jelleg vonatkozásaiban

Mint ahogyan az a fent leírtakból is kitűnik, az Esztergom és Vidéke kizárólag kulturális tartalommal jelentkezik hónapról hónapra. A lap lokális jellege sem lehetne

erősebb, a benne szereplő cikkek egytől egyig Esztergomhoz fűződnek. Ezért a helytörténet iránt érdeklődőknek s kutatóknak megkerülhetetlen¹⁰

4.4 összegzés a nyomtatott sajtóról

A helyi médiumok közül kétségkívül a nyomtatott sajtóra volt a legnagyobb hatással az uniós csatlakozás és a Mária Valéria híd újjáépülése, hiszen immáron új, gyakorlatilag nemzetközi piacot tudhatnak magukénak.

Néhány éve indult, s mára a legjelentősebb helyi újsággá nőtte ki magát a Hídlap, melynek már létrejöttét is a híd újjáépülése indokolta. A lapban az eurorégió egész területét érintik a különböző írások, a legtöbb cikk azonban Esztergommal foglalkozik. Nagy szerepe van az újságban a kultúrának és a hagyományoknak is, hiszen céljai közt szerepel egy új „európai tudatú” kulturális identitás kialakítása.

A 2007 márciusa óta a Hídlap mellékleteként havonta megjelenő Esztergom és Vidéke tovább erősíti a helyi érdekeltségű kulturális és hagyományőrző vonalat. A lap, annak ellenére hogy az a régió egész területén terjesztik, csak Esztergommal foglalkozó írásokat közöl. Az EVID kulturális jelentősége tehát megkérdőjelezhetetlen, az már azonban talán kétségbe vonható, hogy Esztergom történései vajon a régió távoli szlovák településein élőket is érdekli-e?

Mióta e két lap egyetlen lapcsaláddá forrt össze, gyakorlatilag egy termék maradt az esztergomi lokális sajtó piacán. Ez a monopolhelyzet meg is látszik: a sajtóipar eme termékei az elmúlt években igen látványos fejlődésen mentek keresztül.

---

¹⁰ A Gulya Istvánnal folytatott beszélgetés alapján

V. AZ ESZTERGOMI LOKÁLIS ELEKTRONIKUS MÉDIA

Az alábbi fejezetben az elektronikus médiumokat vizsgálom, melyeket két csoportra bontottam: rádióra és televízióra.

5.1 Rádió

A kulturális tartalmak és a regionális érdekeltségű műsorok közvetítése általában mindig is a közszolgálati média feladata volt. Különös igaz ez a rádiókra. Esztergomban jelen pillanatban sajnos nem működik helyi érdekeltségű közszolgálati rádió, mivel az utolsó ilyen, az Új Rádió Esztergom 2006 novemberében felfüggesztette működését. Mégis ejtenék pár szót az (Új) Rádió Esztergomról, annak történeti jelentősége és lokális mivolta miatt is, majd a későbbiekben áttérek a Kék Duna Rádió, a jelenleg egyetlen helyi érdekeltségű tartalmakat közvetítő rádióállomás bemutatására.

5.1.1 A helyi rádiózás története - Rádió Esztergom

Az önálló esztergomi rádióállomás ötlete már 1989-ben felröppent, de a frekvencia-Maratórium bevezetése sajnos akkoriban még nem tette lehetővé az ötlet valóra váltását. Ezért 1994 előtt csak amatőr rádiózásról beszélhetünk a térségben.

Ekkor megalakult azonban az Esztergomi Rádiós Egyesület, mely megpályázta az Országos Rádió és Televízió Testület frekvencia-pályázatát. Két további „szállt még ringbe” a frekvenciáért (Finta József és a Fodor Kft.), de végül a Rádiós Egyesület került ki győztesen.

A rádió – melynek tervezett neve Független Közösségi Rádió Esztergom lett volna, de az utolsó pillanatban megálmodói mégis az egyszerűbb Rádió Esztergom elnevezés mellett döntöttek – 1994. április 20. és 23. között tartotta kísérleti adását, majd szeptember elsejétől állandó, napi 12 órás sugárzási jogot kapott.

A közszolgálati státuszú rádióállomás megengedett maximális vételkörzete akkoriban mindössze 6 kilométer volt, azonban az érzékenyebb autórádiók már 20-25 kilométeres távolságról is be tudták fogni. Később a Rádió Esztergom munkatársai az adást felfelé sugározva, a 10 kilométeres magasságban lévő ionszférát tükörként használva az adást onnan visszaverve értek el nagyobb vételkörzetet: a rádióadás így elszólhatott akár Környebányáig vagy Ferihegyig is.

A Rádió Esztergom összesen 17 engedéllyel rendelkezett, a műsorszórási és stúdióengedélyen kívül még számos egyébvel, például lapkiadási engedéllyel is. A rádió megálmodói ugyanis több lábon képzelték el az állomást, szerették volna azt az (elsősorban helyi érdekeltségű) kultúra bástyájává tenni, s nem csak a rádióhullámokon, hanem egyéb módon is megjelenni Esztergomban (például egy kamionból kinyíló mobil antikvárium formájában).

A Rádió Esztergom műsoraiban igyekezett száz százalékban a közszolgálatra törekedni, valamint minél többet foglalkozni a kultúrával. Amint a neve is mutatja, az állomás teljes mértékben a környékbeli történésekkel és eseményekkel volt hivatott foglalkozni.

A Rádió Esztergom azonban politikai és egyéb problémák miatt a kezdeti nehézségeken sem tudok rendesen felülemelkedni, ezért 1996-ban, majd kétévnyi sugárzás után drasztikus változtatásokra volt szükség.¹¹

5.1.2 A helyi rádiózás története - Új Rádió Esztergom

1996-ban a Rádió Esztergom alapítói, élükön Turi Bélával drasztikus lépésre szánták el magukat. A rádióállomás működtetését a székesfehérvári illetőségű Hers International vette át, az a cég, mely még a rádió indulásakor a stúdiótechnikát biztosította a kísérleti adások alatt.

Az állomás átállt a napi 24 órás sugárzásra, és a kor követelményeinek megfelelni akarva kereskedelmi profilt vett fel. Nevét Új Rádió Esztergomra módosították, ezzel is jelezve a változást. A műsorszolgáltató még további öt helyi rádióhoz fért hozzá (a Pilisben), az esztergomi művelődési házból működtette őket az Interneten keresztül.

Az Új Rádió Esztergom kereskedelmi profilja ellenére a megszokottnál jóval magasabb kulturális tartalommal bírt. Műsorai, hírei kizárólag regionális témákat jártak körül, de természetesen jelentős országos szintű történések persze áttért. Időként előfordult, hogy az Új Rádió Esztergom nagyobb rádiók műsorát vette át és játszotta le, kivételes alkalmakkor (például az érettségi tételek, beolvasásakor a Kossuth Rádió műsorát), természetesen minden esetben engedéllyel.

---

¹¹ *A Turi Bélával folytatott beszélgetés alapján*

Az Új Rádió Esztergom 2006-ig folytatta működését, amikor az Országos Rádió és Televízió Testület újra kiírta a pályázatot a frekvenciára, melyet ezúttal a Klub Rádió nyert meg. A Klub Rádió egy országos hálózat kiépítésére törekvő, kereskedelmi rádió, kulturális tartalmú műsorokat tehát csak elvétve, regionális és lokális érdekeltségű műsorokat pedig egyáltalán nem sugároz.

Az Új Rádió Esztergom műsorszolgáltatója átadta az általa működtetett további öt rádióállomást a Mária Rádiónak, mivel azok fenntartását és üzemeltetését már nem látta többé célszerűnek. A Mária Rádió pillanatnyilag nem sugároz ezeken a frekvenciákon, az egyházi rádióállomás jelenleg egy nagy hálózat kiépítésén fáradozik.

A esztergomi rádióhallgatók tehát 2006 ősze óta az Új Rádió frekvenciáján a Klub Rádió adását hallgathatják.¹²

5.1.3 A Kék Duna Rádió

5.1.3.1 A Kék Duna Rádió rövid története

A Kék Duna Rádió első adóját 1996. április 5-én indította be Esztergomban, a 92,5 MHz-es hullámhosszon. Az állomás azért választotta a Kék Duna nevet, mert Strauss keringőjét mindenki ismeri, és mindenki felfigyel rá, mikor megszólal – a rádió alapítói is valami hasonlót szerettek volna elérni állomásukkal.

Vételkörzetében a Kék Duna hamar meghatározó médiummá váltunk, de az is nyilvánvalóvá vált, hogy a rádió minőségi fejlődéséhez, függetlenségéhez stabil anyagi háttérre van szükség, ami Esztergom piacából kiindulva, csak megkötésekkel valósítható meg. Ezért a rádió munkatársai már az első év után megkezdték a terjeszkedési lehetőségeket vizsgálni.

A Médiatörvényben adott lehetőség alapján 1997-ben kidolgozták egy komáromi és egy győri adó indításának alapjait. Időközben az ORTT pályázatot hirdetett egy tatabányai rádiós műsorszolgáltatási jogosultságra is. Előbb a tatabányai (1999. október 5.), majd a komáromi (2001. április 16.) és győri (2002. március 22.) Kék Duna adó indult meg. Ezzel az Esztergomból indult KÉK DUNA Rádió az Észak-Dunántúl legnagyobb és leghallgatottabb adójává vált. (A Kék Duna Rádió honlapja, 2007)

---

¹² A Turi Bélával folytatott beszélgetés alapján

5.1.3.2 A Kék Duna Rádió technikai újításai

A rádió Esztergom stúdióját a város szívében, a Belvárosi üzletházban alakította ki, adóit pedig a város egyik legmagasabb pontján helyezte el. Ez a gyakorlat korábban csak az országos adókra volt jellemző, de a Kék Duna példája alapján mára már szinte valamennyi helyi adó így építi fel adásláncát. A magas adópont jó ellátást biztosít Esztergomban és a környező településeken is.

A műsorhoz a rádió munkatársai igyekeztek a legjobb technikai eszközöket beépíteni, hogy a hallgatók a legjobb minőségben élvezhessék azt. A Kék Duna országos szinten is első volt az aktív RDS RT szolgáltatás bevezetésével (ez azt jelenti, hogy az RDS-sel felszerelt vevőkön megjelenik az éppen játszott zeneszám címe). Emellett aktívan használja a közlekedési hírek megkülönböztetésére használt TA funkciót is, melynek segítségével az autórádió automatikusan áll át a Kék Duna műsorára más állomásról, kazetta, vagy CD hallgatásról is amikor az közlekedési híreket sugároz. (A Kék Duna Rádió honlapja, 2007)

5.1.3.3 A Kék Duna Rádió vételkörzete

A Kék Duna Rádió Esztergomban az FM 92,5-ön; Tatabányán a 107-en, Komárom a 90,5-ön; Győrben 91,5-ös frekvencián fogható. A Kék Duna Esztergom vételkörzete Komárom és Piliscsaba között határolható be, de legtisztábban persze Esztergomban és annak közvetlen közelében hallható. Az egész Kék Duna hálózat szinte a teljes Észak-Dunántúlt lefedi, s Szlovákia bizonyos részeit is.

A rádió fogható az Interneten is, a www.kekduna.hu portálon érhető el. Ez a portál azonban a győri műsort sugározza, így például egy esztergomi lakosnak nem biztos, hogy érdekes lehet.

5.1.3.4 A Kék Duna Rádió célközönsége

A rádió a 18 és a 60 év közötti korosztálynak szól: az aktívan keresőknek és azoknak, akik a kereskedelmi rádiózással kapcsolatba tudnak kerülni. A rádió kereskedelmi rádióként működik, így fontos megjegyezni, hogy a bevételi források kiaknázása és reklámok értékesítése számít elsődleges szempontnak, a cél tehát, hogy a Kék Duna Rádió minél jobb hallgatottsági adatokat tudjon felmutatni a hirdetők felé.

5.1.3.5 A Kék Duna Rádió felépítése

A Kék Duna Esztergomból indult, a fő központ a mai napig abban a stúdióban van, ahol annak idején minden elkezdődött, de a rádió most már hálózatban működik. Ez azt jelenti, hogy a zenei szerkesztés teljesen ugyanaz a négy adóra vonatkoztatva. Tehát mind a négy központ (Esztergom, Győr, Komárom, Tatabánya) ugyanazt a zenét sugározza, csak a hírek és reklámok vannak régiókra bontva.

A közös zenei szerkesztés nagyon leegyszerűsíti a rádió működését, így a „négylaki” rádióadót könnyen működtetheti az alig tizenöt munkatárs, hiszen így egy-egy központba valójában nem kell sok ember.

5.1.3.6 A Kék Duna Rádió bevételi forrásai

A rádió a kezdetektől fogva kizárólag a hirdetésekkel tartja fenn magát. Egyéb támogatók, szponzorok nincsenek.¹³

5.1.3.7 A Kék Duna Rádió műsorai a kultúra és a lokális jelleg tükrében

A Kék Duna az alábbi műsorokat kínálja hallgatóinak:

„CSOBOGÓ (minden reggel 6-10) Hétköznapokon már reggel 6-kor jelentkezik zenés ébresztő műsorunk a CSOBOGÓ. A legfrissebb hírekkel, közérdekű információkkal és a legjobb zenékkal várunk mindenkit a készülékek mellé.-

HÍREK Értékeztetések megbeszélések általában egészkor kezdődnek, így sokan lemaradnának a friss hírekről, információkról, ha egészkor mondanánk a híreket, ezért a KÉK DUNÁ-n a híreket egész előtt 10 perccel mondjuk. (a CSOBOGÓ-ban óra 20-kor is adunk híreket.)

SPORTHÍREK A legfrissebb sporthíreket 1:50, 7:20, 9:20, 15:50, 17:50-kor mondjuk minden hétköznap. E mellett nagyobb sportesemények idején, vagy a hét végén természetesen folyamatosan beszámolunk a regionális, vagy távolabbi összecsapások eredményeiről.

GAZDASÁGI HÍREK (Hétköznap 10:35 és 17:35) A főbb tőzsdei mozgásokról és a fontosabb árfolyamokról naponta kétszer számolunk be.

---

¹³ A Holdampf Sándorral folytatott beszélgetés alapján

SZIESZTA (Hétfőtől péntekig 12-15) A déltől háromig terjedő időszak zenéit a beérkező zenei kérésekből állítjuk össze, így biztosítjuk, hogy aki ebédidőben ránk hangol biztosan találkozhasson zenei kedvenceivel.

HAZAFELE (Hétköznapi 15:00-tól 17:00-ig) A fárasztó munka után jó zenékkal és közlekedési információkkal segítünk a hazajutásban.

KÉK DUNA HOT (Hétköznapi 17:00-tól 22:00-ig) Érdekességek, sztárok, pletykák itthonról és a nagyvilágból, közben csak a legújabb felvételeink.

ÉLŐ KÍVÁNSÁGMŰSOR (Hétfőtől péntekig 18-21, szombat 10-13)

KÍVÁNSÁGMARATON (Szombat 12-18)

TOP 25 (Szombat 18:00-tól) Top25 a Ti szavazataitok alapján!

KÉK DUNA WEEKEND (Péntek déltől vasárnap estig) Ne rohanjon, pihenje ki a hét fáradalmait a KÉK DUNA Weekenddel! Van minden a kosarunkban, mi mindig kifőzünk valami könnyűt, finomat a KÉK DUNA konyháján. Egy gyors recept, ínycsiklandozó finomságok és csábító fűszerek. Velünk egzotikus, messzi tájakra repülhet. Fedezzük fel együtt a világ titkait! Weekendezzen a KÉK DUNÁ-val!

ARÉNA (Vasárnap 14:00-19:00) A „Kék Duna” sportmagazinja. Vasárnap délután 2-től 7-ig a sportvilág híreivel, érdekességeivel várjuk a sport és a mozgás kedvelőit itt a Kék Dunán! Kíváncsi a legnagyobb sztárokra? A sikeredzőkre, a sportolók kulisszatitkaira? Nálunk az Arénában mindent megtudhat!” (A Kék Duna Rádió Honlapja, 2007)

Mint az a fentiekből látható, a kereskedelmi rádiók szisztémájára van ráhúzva a Kék Duna Rádió is, így a műsorokban a kultúra szerepe igen alacsony. Leginkább sporthírekben. Programajánlóiban jelenik meg a kultúra és a hagyomány, napközben külön kulturális illetve „beszélgetős” műsorok nem jelentek meg soha a rádióban. Holdampf Sándor, a Kék Duna Rádió kereskedelmi igazgatója szerint

„ez a hallgatottság rovására menne.

Ennek ellenére gyakran jutnak szóhoz a helyi kultúrával foglalkozó szakemberek a rádió különböző program-ajánlóiban és híreiben, igaz, terjedelemben 2-3 percnél többet nemigen szentel nekik az állomás. Ezen felül napi három alkalommal, reggel, délben, és este jelentkezik a

kulturális programajánló. Egyéb, társadalmi célú hirdetések nagyon ritkán jelennek meg a rádióban.”

(Holdampf Sándor)

A Rádió rendszeresen jelentkezik hírműsorokkal, az ezekben foglaltak jórészt regionális és lokális érdekeltségű hírek. Érdekes tehát, hogy míg a rádió vételkörzete egy igen nagy területet fed le, többközpontúsága végett valamilyen szinten mégis megőrizte regionális jellegét.

5.1.3.8 A Kék Duna Rádió hallgatottsága és konkurenciája

A SZONDA IPSOS és a Gfk. Hungária által 2004. szeptember hónapban közösen végzett „Helyi rádió hallgatottsági felmérése Komárom – Esztergom - Vác térségében” a következő hallgatottsági eredményeket hozta:

7. sz. táblázat

FORRÁS: SONDA-IPSOS

KORCSOPORT

		15-19	20-29	30-39	40-49	Összes en
Reach%	KÉK DUNA	38.00 %	32.60 %	34.90 %	39.10 %	35.80 %
	Danubius	19.30 %	20.70 %	25.90 %	11.20 %	19.10%
	Sláger	5.80%	11.90 %	21.30 %	25.10 %	17.10%
	Juventus	19.30 %	19.00 %	12.90 %	10.40 %	15.10%
	Dunakanyar rádió	11.00 %	7.40%	3.80%	7.80%	7.10%
Rating Min.	KÉK DUNA	376	1 049	1 134	1 210	3 770
	Danubius	164	202	773	100	1 238
	Sláger	37	292	367	371	1 068
	Juventus	168	250	267	260	944
	Dunakanyar rádió	44	103	49	110	305
Share	KÉK DUNA	44.60 %	39.70 %	37.80 %	49.70 %	42.20 %
	Sláger	4.40%	11.10 %	12.20 %	15.30 %	12.00%
	Danubius	19.40 %	7.60%	25.70 %	4.10%	13.90%
	Juventus	19.80 %	9.40%	8.90%	10.70 %	10.60%
	Dunakanyar rádió	5.20%	3.90%	1.60%	4.50%	3.40%
ATS Min.	KÉK DUNA	153	238	294	252	243
	Danubius	131	72	270	73	149
	Juventus	134	97	187	205	145
	Sláger	99	181	156	120	144
	Dunakanyar rádió	62	103	115	115	99

Reach%= a lakosok hány százaléka hallgatja az adott rádiót

Rating min.= a hallgatók számának és a rádióhallgatásra fordított idő szorzata

Share = a rádióhallgatók hány százaléka választotta az adott rádiót (megoszlás)

ATS. Min.= az átlagos hallgató hány percet tölt az adott rádióval

Helyi rádió hallgatottsági felmérés Komárom – Esztergom - Vác térségében

A fentiekből jól látszik, hogy a Kék Duna Rádió a térségben kimagaslóan az első helyen van, az összes vizsgált szempontból. A Kék Duna nemcsak az Interneten fogható Dunakanyar Rádiót, hanem az országos sugárzású rádióadókat is maga mögé utasította.

A korcsoportok közt sincs sok értelme különbséget tenni, olybá tűnik, hogy a Kék Duna Rádiót egyformán szívesen és ugyanolyan sokan hallgatják minden korosztályban, hisz a táblázat alapján minden korcsoportnak mintegy kétötöde ezt a rádióadót választja.

Elmondhatjuk tehát, hogy Esztergom jelenleg egyetlen helyi érdekeltségű rádióállomásának nemcsak hogy nincs félnivalója a konkurenciától, az országos sugárzású kereskedelmi adóktól, de még toronymagasan meg is előzi azokat. (Sonda-Ipsos, 2004)

5.2 Televízió

5.2.1 ETV - Az Esztergom Televízió

5.2.1.1 Az ETV története

Esztergomban, 1990-ben a kábelrendszerek kiépítésével indult el a helyi televíziós tevékenység, kezdetben mindenféle szervezeti formai kötöttség nélkül.

A helyi adás iránti igények hatására 1992-ben megalakult az Esztergomi Helyi Televíziós Egyesület, mely kábelhálózaton kezdetben önkormányzati információkat közölt a polgárokkal. A műsorkészítés 1994-ben kezdődött, majd 1995-ben az Egyesület megkapta a stúdióengedélyt, amelynek akkoriban két feltétele volt: bejegyzett civil szervezeti forma és rendszeres műsorszolgáltatás.

A médiatörvény megszületésével megalakuló Országos Rádió és Televízió Testület (ORTT), mint a műsorszolgáltatók felügyeleti szerve, a törvény hatályba lépése előtt bejegyzett társaságokat a négy létező működési forma közül

(közszolgálati, közműsor szolgáltató, kereskedelmi és nem nyereségérdekelt) automatikusan kereskedelmivé minősítette. Ez alapján 1996-ban az Esztergomi Helyi Televíziós Egyesület által működtetett televízió is kereskedelmi minősítést kapott. Az ORTT vonatkozó rendelkezésének megfelelően az Egyesület, műsorelosztó rendszeren (kábel) helyi műsorszolgáltatást végzett.

A médiapiac kiéleződése és a nézőközönség elvárásai alapján egy televízió számára elengedhetetlen a folyamatos fejlődés. Esztergom egy regionális központ. A város televíziójának is ezt a célt kell szolgálni. Ennek alapján az esztergomi helyi televíziónál is időszerűvé vált egy átfogó fejlesztési projekt kidolgozása, mely szerint egy életképesebb és gazdaságilag is hatékonyabb társasági konstrukcióra volt szükség, mint az Egyesület és ez a nonprofit jellegű megtartó Közhasznú Társasági forma lett. Egy városi médium – különösen, ha televízió –nem tud versenyezni országos vetélytársaival, egészen más jellegű kulturális terméket, és főképpen helyi információt kell szolgáltatnia, ezért szinte biztosra vehető, hogy nem fog olyan tömegeket mozgatni, amelynek megléte képes lenne profit termelésére.

Társasági formának megfelelő alapító társasági szerződés cégbíróságra való benyújtása során, a Kht. tulajdonosi köre 75%-os tulajdoni részaránnyal a Helyi Televíziós Egyesület, 25%-os részaránnyal magántulajdon (egyesületi tagok egyéni befizetései) formájában realizálódott. Így sikerült megőrizni a civil egyesületi többséggel a nonprofit médium függetlenségét.

Mivel az ETV műsorai döntő részben közszolgálati jellegűek voltak, a prognosztizált városi reklámbevételek pedig alacsonyok, célszerű volt megpályázni a közműsor-szolgáltató minősítést, melyet 2001 májusában az ETV meg is kapott az ORTT-től.

2002-ben a Esztergom Város Önkormányzata korábbi Képviselőtestületi döntés alapján az médiatörvény által engedélyezett 25%-ban részese lett a Közhasznú Társaságnak. Az Esztergomi Városi Televízió Kht. a rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény vonatkozó rendelkezéseinek megfelelően kábeles rendszeren helyi műsorszolgáltatást végez.

Az Esztergomi Városi Televízió Kht. 2006-ban átminősítésen esett át, így közműsor-szolgáltatói minősítésből nem nyereségérdekeltté vált, és azóta Esztergom Televízió néven kulturális televízióként működik.¹⁴

5.2.1.2 Az ETV vételkörzete

Az ETV a város közel 8000 háztartásban van jelen, két Kábeltársaság (MATÁV, Aranyhegyi Kft.) rendszerén keresztül is látható, valamint a Juhász Antennarendszerén, azaz Esztergom-Ketrvárosban, Dorog egy részén, Tokodon, Tokodaltárón, Tokod-Üveggyárban és Táton is látható, ez kb. 6000 ezer lakást jelen.

5.2.1.3 Az ETV célközönsége

Az ETV munkatársai nem szeretnék semmiféle célközönséget behatárolni, azt kívánják elérni, hogy a műsoraikkal az összes korosztályt és érdeklődési kört el tudják érni. Színes, változatos és igényes műsortérképük alapján úgy vélem, ez a törekvés sikeresnek mondható.

5.2.1.4 Az ETV műsorkínálatának szerkezeti felépítése

Az ETV a hét minden napján napi 24 órán keresztül szolgáltat helyi információt kábelrendszeren a kábeltulajdonosokkal kötött műsorszolgáltatási szerződés alapján. Az ETV saját készítésű műsorokat szolgáltat döntő részben, néhány régiós videóanyag átvételétől eltekintve, melyeket külön megállapodások keretében tűz műsorára.

A heti műsörtükör a város és környékének igényeit tükrözi.

A **hét elején** a televízió főként kulturális témákkal foglalkozik, egyik ilyen műsor a Szalon, amely a vételkörzet kulturális életet mutatja be, részletezve a helyi művészeti, színházi, képzőművészeti, filmes, zenei életet, valamint az aktuális kulturális témájú rendezvényeket, fesztiválokat, sportprogramokat.

A **hét közepén** egymást követve jelentkezik helyi mérkőzések közvetítésével a Sportdélután, városi rendezvények teljes terjedelemben való bemutatásával a Remustra, illetve közéleti témákat feldolgozó Köztér című műsorunk.

---

¹⁴ Az Ámon Adriennel folytatott beszélgetés alapján

A **hétfőg**én ismertetjük összefoglalva a héten történt eseményeket a Városi Híradóban, majd a Kafé című élő műsor jelentkezik, amelyben közéleti és kulturális témákkal foglalkozik az ETV interjúk formájában.

A fennmaradó időben közérdekű közleményeket, közszolgálati helyi híreket, reklámokat tartalmazó **Képújság** látható, amelyben a közérdekű és kulturális témájú tájékoztatók aránya meghaladja az 51%-ot, a nem nyereségérdekelt szolgáltatókra vonatkozó szabályozásnak megfelelően.

5.2.1.5 Az ETV állandó műsorainak bemutatása

- *Hétfőn 17 óra 15 perctől* jelentkezik a SPORTDÉLUTÁN. Esztergom sportélete több lehetőséget is kínál mérkőzések közvetítésére. Városunk kiemelkedő csapata az NBI-es női kézilabda KSE, az első osztályú Vitézek rögbi csapat, illetve a szomszédos Dorog város NB II-es labdarúgó csapatának meccseit is műsorunkra tűzzük. Több sportklub (vízilabda, kick-box, asztalitenisz, evezősök, harcművészetek, stb.) működik még a városban és a vonzáskörzetben, amelyek munkáját szintén bemutatjuk ebben a műsorban.

- *Kedden 17 óra 10 perctől* jelentkező kulturális magazin, a SZALON Esztergom és környékének kulturális életet mutatja be, interjúkat láthatnak a nézők benne művészekkel, a környékre látogató híres emberekkel, foglalkozunk a magazinban képzőművészettel, irodalommal, zenével, filmművészettel, valamint bemutatjuk a környék kulturális rendezvényeit és eseményeit is.

- *Szerdán 18 órától* jelentkezik a Köztér című KÖZÉLETI MŰSOR, melyben kistérségi témákkal foglalkozunk, illetve a városi bizottságok munkáját mutatjuk be, Amennyiben nincs közéleti téma, mely feldolgozható, ÁTVETT műsorral pótoljuk, mert a közéleti műsoróra időszakos.

- *Csütörtökön 18 órától* jelentkezik REMUSTRA c. műsorunk, mely lehetőséget ad egy-egy városi esemény, így irodalmi, zenei, színházi és egyéb előadások újraélésére, beleértve az esetleges ünnepi megemlékezéseket is. A műsorban a fent említett rendezvényeket teljes terjedelmében sugározzuk, ezzel lehetőséget adva arra, hogy nézőink a jelentős eseményekről a helyszínen történtek szerint kaphassanak tájékoztatást.

- *Pénteken 17 órától* jelentkezik élő adással a televízió, azaz a Városi Híradó és a KAFÉ. A pénteki műsorban remek áttekintés adható az elmúlt teljes hétről, nincs törés benne, és időben tudja felhívni a figyelmet egy következő heti eseményre. A műsor mindig a Városi Híradóval kezdődik, mely az elmúlt hét eseményeit dolgozza fel fél órában.

- A VÁROSI HIRADÓ elsősorban a helyi és a város vonzáskörzetének történéseiről tudósít. A híreket tárgyyszerűen, kommentár és saját vélemény mellőzésével, jelentőségüknek megfelelő arányban közli. A híradó 30 perc terjedelmű és kb. 15-20 anyagot dolgoz fel, majd a sporthírekkel önálló HÍRSPORT jelentkezik.

- A Híradó után kezdődik a KAFÉ című műsor, amelyben a város polgárságát leginkább foglalkoztató eseményekkel kapcsolatos közéleti és kulturális témájú stúdióbeszélgetések láthatók, a témában leginkább kompetens vendégekkel, illetve külső helyszínen rögzített interjúk, riportok. A televízió, természetesen minden esetben szem előtt tartja, hogy lehetőleg az adott ügyben érintettek mindegyike hangot adhassanak véleményének.¹⁵

5.2.1.5 Az ETV bevételi forrásai

A televízió szponzorokkal nem rendelkezik, bevételének jó része az önkormányzattól jön. A bevétel egy másik része másik része munkaügyi központos támogatás (néhány kolléga bére), illetőleg ORTT-pályázaton nyert összeg. Az ETV-hez befolyik még némi pénz a reklámtevékenységekből is.

5.2.2 SKTV – A Strázsahegyi Kábeltelevízió

5.2.2.1 Az SKTV története

A rendszerváltás után, 1990-ben megalakult az Esztergom-kertvárosi Kábeltelevízió Alapítvány, mely azzal a céllal jött létre, hogy Esztergom-kertváros területét az akkori technika szintjén kábelhálózattal lefedje.

A kábelhálózat kiépítése után beindulhatott a helyi televíziós csatorna is. Így született meg az SKTV, azaz a Strázsahegyi Kábeltelevízió. Az elnevezés egy közeli

---

¹⁵ az Esztergom TV alapító okirata alapján

hegyre, illetve az azon lévő toronyra utal. Ez a torony egyébként fel is van tüntetve az SKTV logójában.

Az SKTV 1991. szeptember 23-án sugározta első adását. Akkoriban mind a kamerát, mind a stúdiót bérelte a televízió, az OKTÁV Esztergom-kertvárosi kirendeltségétől. Mivel a stúdióbérlés igen drágának bizonyult, 1993-ban az SKTV átköltözött a Féja Géza Községi Házba, ahol a stáb tagjai a régi mozi géptermét igénybe vehették, és vágószobává alakíthatták. A televízió adásait azóta itt szerkesztik.

1993-ig az SKTV csak kéthetente jelentkezett műsorral, de '93 végére már elérte a heti rendszerességű műsorsugárzást. Szintén ebben az évben vásárolta meg a televízió első saját kameráját, ezzel az SKTV tehát végre önállóvá vált.

1999-ig az Alapítvány közösen foglalkozott a helyi televízió és a kábelhálózat üzemeltetésével, fenntartásával (könyvelés, havidíj beszedése, stb.), és Juhász László vállalkozóra bízta a hálózat műszaki fenntartását (pl. új előfizetők bekötése, karbantartási munkálatok, stb.). Eztán Juhász úr engedélyt kért és kapott egy új hálózat létrehozására. Végül átvette, s mert megvolt hozzá az elegendően tőkeerős cége, átalakította a régi hálózatot is, az elavult soros bekötésükből (azaz a kábel háztól házig fut) csillagpontossá.

Beindult s azóta működik a képújság is, az új hálózat révén az SKTV már napi 24 órában sugározhat.

5.2.2.2 Az SKTV vételkörzete

Az SKTV elsősorban Esztergom-kertváros területén fogható, ezen a pár kilométeres körzeten belül nagyjából nyolcezer emberhez jut el. A Juhász Antenna hálózata révén az adás üvegszálas kábeleken keresztül eljut a környező településekre (például Tokod, Tát, stb.) is, más kérdés, hogy ezeken a településeken az adás erősen helyi (Esztergom-kertvárosi) vonatkozása miatt túl nagy nézettségre nem számít.

5.2.2.3 Az SKTV felépítése és működése

Az SKTV működését a mindenkori főszerkesztő irányítja. A televízió ügyeibe az Esztergom-kertvárosi Kábeltelevízió Alapítvány kuratóriuma is beleszólhat.

A televízió állandó munkatársainak száma 3-4 fő körül mozog. Az SKTV két fő kameramannel és vágóval dolgozik, a bemondók és egyéb munkálatokat végzők általában gimnazista vagy főiskolás gyakornokok.

Fontos megjegyezni, hogy az SKTV munkatársai munkájukért semmiféle fizetséget nem kapnak, ha úgy tetszik, a televíziónál „társadalmi munkát végeznek”.

A televízió minden héten hétfőn sugározza műsorát. A hétfői műsorok stúdióanyagát mindig az előző hét pénteki napján rögzítik, és a hét végén állítják össze s szerkesztik meg a vágószobában.

5.2.2.4 Az SKTV bevételi forrásai

Nonprofit szervezet lévén az Esztergom-kertvárosi Kábeltelevízió Alapítvány nyereséggel nemigen rendelkezik. Nemcsak, hogy nem rendelkezik, a televízió anyagi helyzete meglehetősen mostoha.

Kicsi vételkörzete lévén a televízió nemigen számíthat hirdetésekkel befolyó nagy összegekre. Az SKTV-ben szinte kizárólag helyi vállalkozók, vállalkozások hirdetnek (pl. Kövecss Depó, Ottáva Hús, stb.), az egyes műsorokat is ők szponzorálják.

Az SKTV az esztergomi önkormányzattól három éve semmiféle anyagi támogatást nem kap. Fennállása óta összesen alig 3-4 alkalomban részesült önkormányzati támogatásban, de a szükséges milliók helyett ezen esetekben is inkább csak párszázézer forintos nagyságrendű összegekről beszélhetünk.

Az SKTV tehát szinte mindennemű bevétel nélkül működik.

5.2.2.5 Az SKTV műsortérképe

Az SKTV minden héten hétfőn, 18:00 órai kezdettel sugározza hozzávetőlegesen másfél órányi műsorát, melyet szombaton délután ismétel meg. Heti 90 perces műsoridő esetén úgy hiszem, nemigen beszélhetünk műsortérképről, az adásoknak azonban mindig van egy tematikája, sorrendisége:

- **Heti vers** Az SKTV adásai mindig egy verssel indulnak, melyet mindig más helybéli fiatal szaval el a kamerák előtt. A versek nem helyi írók tollából származnak, a szerkesztő választja ki őket.

- **Tallózó** Ezen műsor keretein belül a műsorvezető a szerkesztő által a helyi lapokból kiválasztott újságcikkeket olvassa be a nézőknek. A hét legfontosabbnak ítélt helyi történéseit hallgathatjuk tehát meg.
- **Ez történt...** A műsorban a hét legfontosabb helyi (Esztergom-kertvárosi) eseményeiről készített rövid filmes beszámolókat tekinthetjük meg (pl. az óvodások májusfa-állítása, iskolai ballagás, stb.)
- **Gazda TV** A Gazda TV keretein belül három meghívott szakember (egy borász, egy kertész és egy szakács) adnak évszakra, hónapra stb. tanácsokat a gazdálkodáshoz.

5.2.2.5 Az SKTV célközönsége

A televízió munkatársai úgy vallják, műsoraikat mindenki számára készítik. Természetesen ez alatt a helyi lakosság értendő, akik a képernyőn keresztül valóban találkozhatnak az összes fontos helyi eseménnyel. A televízió persze inkább az idősebb réteget köti le, a gazdálkodással foglalkozó műsorok is inkább nekik szólnak.

16

5.2.2.6 Az SKTV a helyi kultúra vonatkozásában

Mint ahogy az a fent leírtakból is látszik, a Strázsahegyi Kábeltelevízió szinte csak kulturális tartalmú műsorokat közöl. Minden műsora szorosan összefonódik a helyi történésekkel és hagyományokkal (ide sorolnám még a Gazda TV-t is, hiszen Esztergom-kertvárosban nagyon sokan gazdálkodnak, így az akár hagyománynak is tekinthető).

5.3 Összegzés az elektronikus médiumokról

2003. november 3. és 14. között a Központi Statisztikai Hivatal „Adatfelvétel A-tól Z-ig” című képzési programja keretében kérdőíves felmérést végzett Esztergomban. A vizsgálat adatai 456 véletlenszerűen kiválasztott lakos véleményén alapult, és a helyi rádiók és televíziók ismertségére vonatkozólag az alábbi eredményekkel zárult:

8. sz. táblázat
FORRÁS: KSH

---

¹⁶ A Szépvölgyi Zoltánnal folytatott beszélgetés alapján

	Is meri	Milyen gyakran nézi/hallgatja (azok közül, akik ismerik)			
		Rendsz ere-sen	Ritk án	nem nézi/ hallga tja	Össze sen
Esztergomi Városi Televízió KHT	87, 8	30,8	48,9	20 ,3	100,0
Kertvárosi kábeltevé	35, 5	22,1	32,6	45 ,2	100,0
Kék-Duna Rádió	90, 0	61,2	29,0	9, 9	100,0

A helyi televízió- és rádióadók ismertsége Esztergom felnőtt lakossága körében (%-ban)

A táblázatból tehát látszik, hogy a környéken jóformán mindenki ismeri az Esztergomi Televíziót, s a lakosság majd' 80%-a legalább elvétve figyelemmel kíséri a műsort. Ezek szép eredmények. Rosszabb eredményeket produkált a Kertvárosi kábeltevé (SKTV), hisz a megkérdezettnek csak egyharmada ismerte, s az adót ismerők közül is csak 22,1% nézi rendszeresen, majdnem a felük (45,2%) soha nem kapcsol az SKTV adására.

Az adatokból láthatjuk tehát, hogy szűkös anyagi helyzete miatti viszonylag alacsony színvonala miatt az SKTV meglehetősen szerény nézettséget produkál, még akkor is, ha kizárólag helyi érdekeltsgű és kulturális műsorokat sugároz. Az ETV-t bár szinte mindenki ismeri, rendszeresen mégis csak a lakók egyharmada nézi, ennek oka talán a kereskedelmi csatornák térhódításában rejlik. Pedig kulturális és helyi érdekeltsgű tartalomban itt sincs hiány.

A Kék Duna Rádió ismertségét pedig nem lehet kétségbe vonni: a megkérdezettek 90%-a ismeri, s 61%-uk rendszeresen hallgatja is a rádióadót, ami nem is csoda, hisz más helyi érdekeltsgű állomás jelenleg nem is üzemel.

VI. ÖSSZEFOLGLALÁS

Úgy vélem, összességében mind a lokális médiáról, mind a kultúráról elmondható a kettősség.

A város rohamos ütemben fejlődik, változik, a városkép sebesen alakul át: nemrégiben adták át a felújított Széchenyi teret (a város főterét), az Aquasziget élményfürdőt, számos ház- és útépités folyik ezekben a percekben is. A városképpel együtt pedig változnak a szokások és az igények is.

Az unióhoz való csatlakozás után Esztergom polgárai egy új közösség tagjai lettek, az Ister-Granum Eurorégióé, mely újfent nagyot változtatott a város kulturális identitásán: a már meglévő hagyományok új szokásokkal elegyedtek.

Esztergom városa méltán büszke ezeréves történelmére s kulturális örökségére. A kulturális élet alakításában mégis inkább csak az idősebb korosztály vesz részt, a fiatalabbaknak kevés program szól. Ez a város elégedettségi szintjén is látszik: az idősebbek jobban meg vannak elégedve a város dolgaival, mint a fiatalabbak, akik szerint az élet sokszor túl csendes itt.

A művelődési házak helyzete viszont egyöntetűen rossz: az esztergomi Bajor Ágost Művelődési Ház és Kultúrmozgó épületét rövidesen lebontják, így a város hamarosan mozi, megfelelő méretű kultúrház és ifjúsági klub nélkül marad. Az Esztergom-kertvárosi Féja Géza Közösségi Ház helyzete sem sokkal jobb: a felszereltsége elmaradott, ennek ellenére dolgozói kihozzák belőle és magukból is a maximumot. Azonban a kertvárosi lakosság nemzetiségi összetétele, és a kisebbségek eltérő kulturális igényei miatt nehéz megfelelni.

A néhány éve megalakult Esztergom Nyári Fesztivál Kht. hivatott a város szabadtéri rendezvényeinek nagy részét lebonyolítani. A Kht. működése óta megszorodtak az ilyen rendezvények a városban, hiszen nem titkolt szándéka hagyományt teremteni az új kezdeményezésekből. Áldásos tehát az Esztergom Nyári Fesztivál Kht. megléte, de a tél beköszöntével talán már nem lesz hol megtartani a kulturális rendezvényeket a városban.

Az esztergomi lokális média is „idomult az uniós követelményekhez”. A Hídlap már az eurorégió közösségének jött létre, s mióta beleolvadt a másfél százados múltra visszatekintő Esztergom és Vidéke, ez az egyetlen lapcsalád maradt, mely Esztergom

ügyeivel foglalkozik. Érdekessége azonban, hogy Esztergom határain kívül is terjesztésre kerül. Kulturális tartalmaival és törekvéseivel a Hídlap lapcsalád úttörő szerepet vállal az új, európai öntudat kialakításában.

Más a helyzet a televízióval: a helyi TV csatornák szigorúan az itteni lakosságnak szólnak, a közeli települések történései is csak viszonylag ritkán kerülnek említésre (különösen igaz ez az Esztergom-kertvárosi SKTV-re). Szerény technikai felszereltségük és anyagi lehetőségeik miatt sajnos ezek a televíziók nem vehetik fel a versenyt a kereskedelmi csatornák műsoraival, még színvonalas, helyi érdekeltségű kulturális tartalmaik ellenére sem.

A rádiózás terén szintén jelentős változások történtek a közelmúltban: az Új Rádió Esztergom tavaly novemberi megszűnésével 12 év után az esztergomi közszolgálati rádiózás is megszűnt (bár 1996 óta hivatalosan az Új Rádió Esztergom is kereskedelmi állomásként szerepel már). Jelenleg nincs tervben egy újabb hasonló állomás beindítása. Az egyetlen – részben – hely érdekeltségű rádió a Kék Duna, ám annak kulturális tartalma kereskedelmi profilja végett meglehetősen alacsony.

S hogy mit hoz a jövő? Nehéz megmondani. A hírlapok rohamos fejlődésnek indultak, a televíziózás stagnál, a helyi rádiózás hanyatlani látszik... Az Internet térhódításával pár év múlva akár a – jelenleg a legtöbb esetben még csak a távlati tervek közt szereplő – netes portálok is átvehetik a vezető médium szerepét.

De addig is Esztergom városának pezsgő és fiatalos kulturális életre, ehhez pedig színvonalas, mindenkinek szóló médiumokra, programokra, megfelelő és jól szervezhető kül- és beltéri helyszínekre, s ami a legfontosabb: egy kicsivel összetartóbb lakosságra van szüksége.

IRODALOMJEGYZÉK

Szakirodalom:

Bárdos László István – Horváth Géza: Komárom megyei hírlapok és folyóiratok bibliográfiája, József Attila Nemzeti Könyvtár, Tatabánya, 1962

Esztergomi Helytörténeti Tankönyv, kiadja Esztergom Város Önkormányzata, Esztergom, 2002

Larousse Enciklopédia, Akadémia Kiadó, Budapest, 1994

Vitányi Iván: Globalizáció és civilizációk, Magyar Tudomány, 2002/6 720. o

Komárom-Esztergom megye Statisztikai Évkönyve 2005, Statisztikai Kiadó, Veszprém, 2006

Forrásértékű dokumentumok:

„Adatfelvétel A-tól Z-ig”, kérdőíves felmérések Esztergomról, KSH, 2003

„Helyi érték”, felmérések Esztergomról, KSH, 2004

„Helyi rádió hallgatottsági felmérés Komárom – Esztergom - Vác térségében”, kérdőíves felmérések, Sonda-Ipsos, 2004

A Bajor Ágost Művelődési Ház és Kultúrmozgó alapító okirata

A Bajor Ágost Művelődési Ház és Kultúrmozgó Szervezeti és Működési Szabályzata

Az Esztergom Televízió alapító okirata

Interjúk adtak:

Ámon Adrienn, az Esztergom TV igazgatója

Csernus Ferenc, a Bajor Ágost Művelődési Ház és Kultúrmozgó egykori igazgatója

Gulya István, az Esztergom és Vidéke főszerkesztője

Holdampf Sándor, a Kék Duna Rádió kereskedelmi igazgatója

Lehoczky Szandra, az Esztergom Nyári Fesztivál Kht. munkatársa

Pálovics Klára, a Hídlap munkatársa

Szépölgyi Zoltán, a Strázsahegyi Kábeltelevízió munkatársa

Turi Béla, a Rádió Esztergom alapító tagja

Internetes oldalak:

<http://fejageza.uw.hu>

www.egomkultur.hu

www.esztergom.hu

www.esztergomtv.hu

www.esztergomprogram.hu

www.hidlap.net

www.istergranum.hu

www.kekduna.hu